

Голас Радзімы

№ 12 [1172]

САКАВІК 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЬЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ШТОГОД— ТЫСЯЧЫ НАВАСЕЛЛЯЎ

Рост даходаў працоўных, масавая вытворчасць і зніжэнне цэн на тавары шырокага ўжытку, максімальнае забеспячэнне насельніцтва жыллём, адным словам, павышэнне дабрабыту народа — галоўная задача новай пяцігодкі. У праекце Дырэктыў ХХІV з'езду КПСС па пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі СССР запісана: «Палепшыць жыллёвыя ўмовы насельніцтва на аснове далейшага развіцця жыллёвага будаўніцтва і павышэння добраўпарадкавання жылых дамоў».

Як відаць, гаворка ідзе ўжо не аб тым, каб даць людзям самае неабходнае — такога ўзроўня мы дасягнулі даўно, а палепшыць жыццё кожнага чалавека, зрабіць яго яшчэ прыгажэйшым.

Ступень забеспячэння насельніцтва жыллём — адзін з галоўных паказчыкаў узроўня жыцця. Жыллёвая праблема стаіць цяпер практычна перад усімі краінамі свету, але вырашаецца яна ўсюды па-рознаму. Выступаючы 17 сакавіка 1970 года па радыё і тэлебачанні, прэзідэнт ЗША Р. Ніксан адзначыў, што тэмпы

жыллёвага будаўніцтва амаль у два разы ніжэй за ўзровень, неабходны для вырашэння кватэрнай праблемы ў краіне. У 1968 годзе ў Злучаных Штатах было пабудавана 1 мільён 540 тысяч кватэр, а ў Савецкім Саюзе — 2 мільёны 233 тысячы.

Летась мы завяршылі восьмую пяцігодку. Планы, намечаныя ёю, паспяхова выкананы. У тым ліку і план жыллёвага будаўніцтва. У Беларусі будавана 6843,3 тысячы квадратных метраў жылля. Каб лепш была зразумелай гэта лічба, для параўнання можна сказаць, што ў першым пасляваенным пяцігоддзі жыхары ўсёй разбуранай гітлераўцамі Беларусі атрымалі толькі 2581 тысячу квадратных метраў жыллой плошчы. Сёлета будаўнікі павінны здаць у эксплуатацыю больш як два мільёны квадратных метраў, або 37 190 кватэр.

У сярэдзіне 50-х гадоў ЦК КПСС і Савецкі ўрад прынялі пастановы, накіраваныя на забеспячэнне насельніцтва краіны добраўпарадкаванымі кватэрамі. Было прадугледжана не толькі павелічэнне капітальных укладанняў на ўзвядзенне жылля, але і намечаны шляхі

ўдасканалення будаўніцтва — выкарыстанне сучасных матэрыялаў, шырокае прымяненне тыповых праектаў і індустрыяльных метадаў работ.

Восьмая пяцігодка — новы этап у развіцці жыллёвага будаўніцтва як ва ўсім Савецкім Саюзе, так і ў рэспубліцы. Для нас ужо важныя не толькі яго маштабы, але і якаснае палепшэнне ўзводзімага і эксплуатаемага жыллага фонду, павышэнне яго трываласці і доўгавечнасці.

«Якімі будуць нашы гарады?» — гэта пытанне хвалюе архітэктараў і праекціроўшчыкаў, гарадскія Саветы і проста жыхароў. Яно абмяркоўваецца ў прэсе, па радыё і тэлебачанні, на канферэнцыях і сімпозіумах.

Сучасны горад — гэта адзіны комплекс, які будзецца па строгім плане. Прыгарадныя збудаванні, прамысловыя аб'екты, месцы адпачынку ўзводзяцца ў цеснай сувязі з ім. Пры гэтым абавязкова ўлічваюцца нацыянальныя традыцыі ў архітэктуры, якія не абмяжоўваюцца фармальнымі прыёмамі або дэталямі.

Яшчэ да нядаўняга часу нашы гарады забудоваліся галоўным чынам пяціпавярховы-

мі дамамі, падобнымі адзін на аднаго. Новыя забудовы выгадна адрозніваюцца ад іх. Распрацоўваюцца і ператвараюцца ў жыццё тыповыя і індывідуальныя праекты дамоў з цэглы, буйных панеляў, аглапарытасілікатных блокаў, блок-пакояў, будынкі розныя па архітэктуры, павярховасці, памерах. Для ўпрыгожвання фасадаў прымяняюцца доўгавечныя і эстэтычныя матэрыялы — шкляная і керамічная плітка, каляровае шкло і цэмент, натуральны камень, дэкаратыўны бетон.

Не меншая ўвага ўдзелена планіроўцы і аздабленню кватэр. У новых дамах, пабудаваных у апошнія некалькі год, і тых, што ўзводзяцца зараз, кватэры з палепшанай, больш зручнай планіроўкай. Кожная з іх разлічана на адну сям'ю. Кватэры розныя па сваёй плошчы (ад 17 квадратных метраў да 45 і больш) і колькасці пакояў, але на кожнага чалавека павінна прыходзіцца не менш чым 7,5 квадратных метра. Палепшаная планіроўка — гэта значыць кухня большых памераў (7-8 квадратных метраў), прыхожая (5-6 квадратных метраў), большыя сцянные шафы, спецыяльныя памяш-

канні на лесвічнай пляцоўцы для веласіпедаў, дзіцячых калысак, лыжаў, кожная кватэра з балконам або лоджыяй.

Па новаму прынцыпу пачалі будаваць у нас у рэспубліцы інтэрнаты для студэнтаў, маладых рабочых і служачых, якія яшчэ не паспелі абзвесціся сем'ямі, прыехаўшы працаваць на новае месца. Яны плануецца па тыпу жылых кватэр.

У 1971 годзе ў Беларусі на жыллёвае будаўніцтва асігнавана звыш 262 мільёнаў рублёў. Гэта значыць, што Мінск, Магілёў, Гомель, Слуцк, Баранавічы і іншыя беларускія гарады расшыраць свае межы, новыя прыгожыя дамы будуць радаваць вока. Гэта значыць, што тысячы сем'яў справяць наваселлі ў зручных, прасторных, добраўпарадкаваных кватэрах.

Вось такія дамы, якія вы бачыце на здымках уверсе і справа, будуць у Мінску і іншых беларускіх гарадах. У іх жывуць працоўныя нашай рэспублікі. Здымак злева зроблены ў кватэры рабочага Мінскага аўтазавода Івана ПІСАРЫКА, дзе ў нядаўняе ля тэлевізара сабралася ўся сям'я.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ДЛЯ ДАБРАБЫТУ НАРОДА

ЗНАЁМІМ
3 ПЛАНІМ
ПЯЦГОДКІ

Калі ўчытваешся ў радкі праекта Дырэктыў XXIV з'езду КПСС на новаму пяцігадоваму плану, яшчэ і яшчэ раз пераконваешся, якія вялікія клопаты праяўляюць наша партыя і ўрад аб павышэнні жыццёвага ўзроўню народа.

Галоўная задача пяцігодкі заключаецца ў тым, каб забяспечыць значны ўздым матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа на аснове высокіх тэмпаў развіцця сацыялістычнай вытворчасці, павышэння яе эфектыўнасці, навукова-тэхнічнага прагрэсу і паскарэння росту прадукцыйнасці працы, — адзначана ў праекце. Гэта ж падкрэсліваюць, камэнціруючы планы новай пяцігодкі, Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў. На сустрэчы з выбаршчыкамі Баўманскай выбарчай акругі Масквы ён сказаў:

— Галоўная мэта ўсіх нашых планаў — гэта далейшае паляпшэнне жыцця народа, усебаковае развіццё сацыялістычнага грамадства. З гэтага мы выходзім і распрацоўваем новы пяцігадовы план. Усё, чаго мы даб'ёмся ў выніку яго ажыццяўлення, будзе накіравана на працiванне нашай Радзімы, на тое, каб савецкія людзі лепш харчаваліся і апраналіся, каб паляпшаліся іх жыллёвыя ўмовы, удасканалвалася сістэма аховы здароўя і народнай асветы.

Поспехі ў галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі, як у люстры, адбываюцца ў няспынным росце нацыянальнага даходу. У новым пяцігоддзі ён павялічыцца па краіне на 37—40 працэнтаў. Як вядома, звыш дзвюх трэціх нацыянальнага даходу ў нас ідзе на задавальненне матэрыяльных і духоўных запатрабаванняў народа. Не цяжка ўявіць, якія рэальныя выгоды нясе такі рост усім працоўным.

Асноўным паказчыкам, якім вымяраецца рэальны даход насельніцтва, з'яўляецца заробатная плата. За апошнія гады ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі амаль у паўтара раза павялічаны тарыфныя стаўкі і аклады рабочым і служачым, якія атрымлівалі мінімальную зарплату. Павышаны стаўкі і аклады таксама сярэднеаплачваемым катэгорыям работнікаў: тым, хто заняты ў будаўніцтве і на рамонтна-будаўнічых работах, а таксама шматлікай арміі станочнікаў. Дадатковымі льготамі карыстаюцца тыя, хто працуе ў раёнах Краіны Паўначы, Сібіры, Далёкага Усходу. За восьмую пяцігодку сярэдняя зарплата рабочых і служачых узрасла на 26 працэнтаў і склала 122 рублі ў месяц замест 116, якія намячаліся па плану. Толькі ў нашай рэспубліцы ад прамога павышэння зарплат амаль паўтара мільёна чалавек атрымалі значную прыбаўку да сваіх бюджэтаў.

Яшчэ больш важкай гэта прыбаўка ў працаўнікоў калгаснага вёскі. Тыя заданні, што прадугледжваліся Дырэктывамі XXIII з'езду КПСС на росту аплаты працы калгаснікаў, перавыкананы. Сёння сярэдні месячны заробтак паляводаў, жылёлаводаў, механізатараў складае 130—150 рублёў. Гэта не лічачы даходаў ад прысядзібных участкаў.

Рост аплаты працы хлебарабаў, пенсійнае забеспячэнне калгаснікаў садзейнічалі збліжэнню ўзроўню жыцця сельскага і гарадскога насельніцтва.

Праектам Дырэктыў XXIV з'езду КПСС на новае пяцігоддзе намячаецца павысіць сярэднюю заробатную плату ра-

бочых і служачых на 20—22 працэнтаў, а аплату працы калгаснікаў узняць яшчэ на 30—35 працэнтаў.

Другая важная крыніца павышэння дабрабыту савецкіх людзей — грамадскія фонды спажывання, выплаты і льготы з якіх з'яўляюцца своеасаблівай надбаўкай да заробатнай платы. Яна праяўляецца ў бясплатным навучанні і медыцынскай дапамозе, выплатах пенсій, дапамог, стыпендыяў, бясплатных або на льготных умовах пучэўках у санаторыі і дамы адпачынку, аплаце водпуску, ва ўтрыманні дзяцей у садках і яслях. Яна — у самай нізкай у свеце кватэрнай плаце і цане камунальных паслуг, якія не перавышаюць 3—5 працэнтаў сямейнага бюджэту.

Грамадскія фонды — адно з найвялікшых заваёў сацыялізма. За мінулыя пяцігодкі выплаты і льготы з гэтых фондаў выраслі ў паўтара раза — з 41,9 мільярда рублёў у 1965 годзе да 64 мільярдаў рублёў у 1970 годзе. У разліку на душу насельніцтва яны адпаведна павялічыліся з 182 да 262 рублёў. Прырост вышэйшы, чым за ўсе папярэднія пяцігодкі.

Праектам Дырэктыў прадугледжваецца павялічыць аб'ём бясплатных матэрыяльных даброт і паслуг, а таксама выплат насельніцтву з грамадскіх фондаў спажывання на 40 працэнтаў. Такім чынам, у 1975 годзе гэтыя сумы складуць каля 90 мільярдаў рублёў.

Усім вядома, што Савецкі Саюз займае першае месца ў свеце па размаху жыллёвага будаўніцтва на душу насельніцтва. Толькі на карце Беларусі за кароткі тэрмін з'явіліся такія гарады, як Светлагорск, Наваполацк, Салігорск, Новалукомль. Самі назвы гавораць аб іх абліччы: новыя, светлыя, сучасныя. Для жыхароў створаны ўсе зручнасці, неабходныя камунальныя выгоды.

Высокія тэмпы будаўніцтва жылля намечаны і на новую пяцігодку. Праектам Дырэктыў прадугледжваецца ў 1971—1975 гадах пабудаваць жылля дамы агульнай плошчай 565—575 мільёнаў квадратных метраў. Гэта значыць наваселле справяць яшчэ мільёны сем'яў.

Яшчэ вышэй узнімуцца рыштванні новабудуўляў на беларускай зямлі. За кошт усіх крыніц фінансавання ў гарадах і рабочых пасёлках, калгасах і саўгасах прадугледжваецца пабудаваць жылых дамоў агульнай плошчай прыкладна 22 мільёны квадратных метраў, або амаль на два мільёны квадратных метраў больш, чым было пабудавана за 1966—1970 гады. Прычым з 1971 года для будаўніцтва адбіраюцца палепшаныя праекты, у якіх больш зручная планіроўка пакояў, прадугледжваецца ўжыванне найвышэй матэрыялаў. Па-ранейшаму ў жыллы масівы будучы прыгожа ўпісвацца палацы культуры, бібліятэкі, кіназатры, стадыёны, гандлёвыя цэнтры, паліклінікі, бальніцы. І, вядома, паркі, скверы.

Такая кампактная, зручная планіроўка дасць магчымасць лепш арганізаваць бытавое абслугоўванне насельніцтва. У дзевятай пяцігодцы службе быту ўдзяляецца асабліва ўвага. Яна будзе развівацца як буйная механізаваная галіна. У нашай рэспубліцы аб'ём бытавых паслуг плануецца павялічыць больш чым у два разы, а ў вёсцы — больш чым у тры разы.

Аляксандр ДУБОВІК.

ІНСТЫТУТ ПА АХОВЕ РАСЛІН

Урад рэспублікі прыняў рашэнне аб арганізацыі Беларускага навукова-даследчага інстытута аховы раслін Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Вызначаны асноўныя напрамкі яго дзейнасці. Інстытут будзе распрацоўваць агра-тэхнічныя, хімічныя, біялагічныя і біяфізічныя метады і комплексныя сістэмы аховы сельскагаспадарчых культур ад шкоднікаў, хвароб і пустазелля з улікам занальных умоў рэспублікі.

КАМБАЙНЫ «ГОМСЕЛЬМАША»

Новую сельскагаспадарчую машыну КСЗ-1,8 стварылі на заводзе «Гомсельмаш». Яна свайго роду гібрид сіласаўборачнага аграгата і зернеўборачнага камбайна.

Вядома, што зерневыя звычайна ўбіраюць за 10—15 дзён, а сіласныя — на працягу вясны, лета і восені. Адпаведна эксплуатацыя і камбайны: зернеўборачны максімум два тыдні, а сіласаўборачны — з мая да кастрычніка. Між тым сіласаўборачны камбайн можа дзейнічаць толькі ў аграгатах з трактарам. А зернеўборачны самаходны? Заводскія канструктары вырашылі выкарыстаць яго ў якасці «цяглавай сілы».

Наваполацкі хімкамбінат імя 50 годдзя БССР. НА ЗДЫМКАХ: Пётр КРУПІЦА — важак змены цэха змешвання і адзелкі гатовай прадукцыі. На будаўніцтве другой чаргі камбіната — завода па вытворчасці нітрылакрылавай кіслаты.

Фота Г. УСЛАВАВА.

Новы сіласаўборачны аграгата КСЗ-1,8 навешваецца на хадавую частку зернеўборачнага камбайна СК-4 замест рэжучага апарата (хедэра).

Новы камбайн паспяхова праішоў выпрабаванні.

КОЖНЫ ТРЭЦІ КАЛГАС — МІЛЬЯНЕР

З кожным годам мацнее эканоміка калгасаў Палесся. Пацверджанне гэтаму — рост грашовых даходаў за мінулы год. Працаўнікі калгаса «Аснежыцкі» ў завяршаючым годзе восьмай пяцігодкі ад рэалізацыі прадукцыі раслінаводства і жылёлагадоўлі атрымалі 2 мільёны 282 тысячы рублёў даходу, з якіх 1 963,7 тысячы рублёў вылучана ад продажу мяса і малака дзяржаве. Саліднае папаўненне атрымалі непадзельныя фонды гаспадаркі.

Выдатна закончылі мінулы год земляробы калгаса імя Калініна. Іх даход роўны 1 886 тысячам рублёў. 1 673 тысячы рублёў даходу значыцца ў гадавой справаздачы калгаса імя Кірава, 1 600 тысяч — «Дружба народаў», 1 403 тысячы — імя Леніна, 1 302 тысячы — «Шлях Леніна».

З дваццаці сямі калгасаў Піншчыны дзесяць — мільянеры.

ШТОДЗЕНЬ — 25 КВАТЭР

Тысячы кватэр пабудуваў Мінскі домабудаўнічы камбінат № 1. Толькі лясце ім было здадзена ў эксплуатацыю 202 тысячы квадратных метраў жылой плошчы. Інакш кажучы, кожны дзень у 25 кватэрах спраўлялася наваселле.

Нядаўна калектыў камбіната адзначыў сваё дзесяцігоддзе. За гэты час ім пабудавана і здадзена ў эксплуатацыю ў сталіцы рэспублікі больш як 50 тысяч кватэр.

ЧАС ПА «ПРАМЕНЮ»

Многім адлічваюць час гадзіннікі маркі «Прамень». Дакладнасць ходу, высокая эксплуатацыйная якасць заслужылі павагу спажыўца. У апошні час канструктары Мінскага гадзіннікавага завода паляпшаюць знешняе афармленне сваёй прадукцыі.

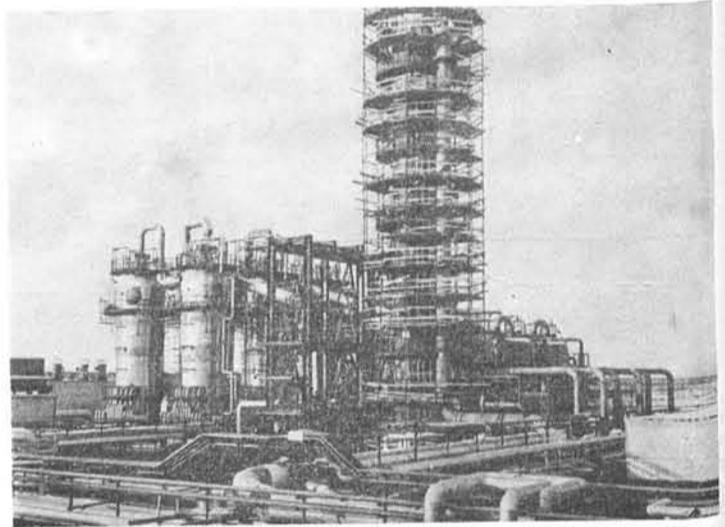
Прыгожы «Падарунак» — з вылікім густам афармлення парныя камплекты наручных гадзіннікаў і гадзіннікаў з запінакамі. Жаночыя наручныя гадзіннікі «Прамень-1814» і «Прамень-1815» маюць карусы сучаснай прамавугольнай формы. Арыгінальны цыферблат з рыскамі, календар, «зьялёнае» залачэнне і пры ўсім гэтым сціплая цана — адметная якасць «Праменя-1814».

Прыемным сюрпрызам для жанчын стане хутка гадзіннік «Прамень-1816». Захапляюць яго прыгожае афармленне і дадатковыя прыстасаванні — супрацьударны механізм, календар і цэнтральная секундная стрэлка, аўтаматычны завод.

ЦАЦКІ ЕДУЦЬ ЗА МЯЖУ

Пяніна з маркі Барысаўскай фабрыкі ведаюць многія. А вось астатнія прадукцыя, якую выпускае прадпрыемства, бадай, больш за ўсё знаёмая дзесяцігоддзі. Гэта спецыяльныя музычныя цацкі: ксілафоны, цымбалы, раяльчыкі. Для вырабу такіх маленькіх інструментаў выкарыстоўваюцца тыя ж каштоўныя пароды дрэва, што і для пяніна.

Новыя вырабы барысаўскіх умельцаў усюды знаходзяць заслужанае прызнанне сярод дзяцей. Нядаўна калектыў фабрыкі адправіў дзесяць тысяч ксілафонаў у Данію і Галандыю. Дзіцячыя музычныя цацкі паедуць таксама ў ЗША, Канаду, Італію і Францыю.

УНІВЕРСІТЭТ СЁННЯ І ЗАЎТРА

Сваю гісторыю Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт пачаў адлічваць з мая 1969 года. Ён створан на базе педагагічнага інстытута і ў недалёкім будучым вырасце ў адну з буйнейшых вышэйшых навучальных устаноў краіны. Ужо цяпер у ім займаецца каля трох тысяч юнакоў і дзяўчат, акрамя таго, больш як дзве тысячы чалавек вучацца заочно.

Гомельскі ўніверсітэт першы ў рэспубліцы пачаў падрыхтоўку спецыялістаў па гідралогіі і інжынернай геалогіі, арганізацыі механізаванай апрацоўкі эканамічнай інфармацыі, эканоміцы працы. А створаная тут кафедра фізікі цвёрдага цела — адзіная ў краіне. Яна заклікана рыхтаваць спецыялістаў на трэнні і зносу металаў. Аналагічныя кафедры ёсць толькі ў Англіі і ГДР.

У бліжэйшыя гады вырасце новы ўніверсітэцкі гарадок. Ён раскінецца на 100 гектарах і

будзе складацца з трох зон: навучальнай, жыллёвай і культурна-бытавымі службамі і спортыўнай. Нават простае пералічэнне таго, што будзе ў гарадку, прыводзіць у захапленне. Шматпавярховыя навучальна-лабараторныя карпусы, будынкі навукова-даследчых інстытутаў, вылічальны цэнтр, батанічны сад, музей прыроды Палесся, бібліятэка, выдавецтва. Прадугледжана стварэнне новых кабінетаў і лабараторый — такіх, як малекулярнай фізікі і радыёфізікі, электроннай і імпульснай тэхнікі і многіх іншых.

Зручнай аб'яцае быць і жыллёвая зона. Усе неабходныя ўмовы для паспяховага авалодання ведамі ёсць ва ўніверсітэце і цяпер. І ўсё ж сённяшнія студэнты ўпэтанай зайздросціць тым, хто прыйдзе сюды праз некалькі гадоў. Яны будуць вучыцца ў самым сучасным ўніверсітэце.

«ЛУНАХОД-1»: ДАСЛЕДАВАННІ ПРАЦЯГВАЮЦЦА

«Добрай раніцы, лунаход!», «Месяцавая экспедыцыя працягваецца», «Сёмы кіламетр месяцавага шляху», «Пяты поўдзень лунахода» — такімі загаловамі газетныя старонкі абвясцілі нядаўна аб тым, што першая ў свеце аўтаматычная самаходная лабараторыя на Месяцы пачала пяты, звышпланавы дзень сваёй работы.

Пяты дзень — гэта па месяцаваму календару, а па нашаму, зямному, з моманту пасадыкі «Месяца-17», які даставіў на паверхню нашага спадарожніка аўтаматычны апарат, пайшоў пяты месяц. Які ж вынік гэтых хвалююча доўгіх, а для вучоных, наадварот — зусім кароткіх дзён работы «Лунахода-1»? Галоўным вынікам з'яўляецца паспяховае выкананне намячанай праграмы работы перасоўнай лабараторыі. Праграма даследаванняў была разлічана на тры месяцы дзейнасці лунахода. Яна ўпершыню ў гісторыі даследавання Месяца аўтаматычнымі станцыямі прадугледжвала выкананне навуковых эксперыментаў не толькі ў месцы пасадыкі нясухай ступені, але і ў розных аддаленнях ад яе. За час з 17 лістапада 1970 года па 19 лютага 1971 года «Лунаход-1», аддалены амаль на 400 тысяч кіламетраў ад Цэнтра дальняй касмічнай сувязі, з якога вядзецца кіраванне яго рухам, прайшоў 5228 метраў месяцавага шляху. Для гэтага за чатыры месяцавыя дні з ім праведзена 63 сеансы сувязі.

Важнасць праведзеных даследаванняў цяжка пераацаніць. Вобразна кажучы, кожны метр шляху нёс вучоным новыя адкрыцці. Вырашаны многія навукова-тэхнічныя задачы па вывучэнню касмічнага рэнтгенаўскага выпраменьвання і

радыяцыйнай абстаноўкі, даследаванню хімічнага саставу і фізіка-механічных характарыстык грунту ў розных участках вялізных раёнаў Месяца, вывучэнню мікра- і макрарэльефу месяцавай паверхні, лазернай лакацыі Месяца і адпрацоўкі хадавых якасцей аўтаматычнай транспартнай сістэмы ў складаных умовах працяглай работы пры руху па перасечанай мясцовасці.

Савецкія вучоныя здолелі стварыць сапраўды ўніверсальную лабараторыю, якая можа праводзіць складаны комплекс даследаванняў будовы месяцавай паверхні, калямесяцавага асяроддзя і далёкіх касмічных аб'ектаў. Аб гэтым можна меркаваць хаця б па тым, які нялёгка шлях пераадолеў лунаход, які вялікі аб'ём інфармацыі перадаў на Зямлю яго бартавыя сістэмы. На схілах кратэраў, якія даводзілася пераадоляць лунаходу, крэны і дыферэнты апарата перавышалі 20 градусаў.

Не аднойчы экіпажу даводзілася вырашаць навігацыйныя задачы, намнога больш складаныя за тыя, якія наладжваліся ў час зямных выпрабаванняў лунахода. І за ўвесь гэты час не адмовіў ніводзін з яго шматлікіх прыбораў, механізмаў і агрэгатаў.

Коротка аб некаторых відах праведзеных даследаванняў. За чатыры месяцавыя дні выканана маршрутная тапаграфічная здымка паласы даўжынёй больш за 5 тысяч метраў і шырынёй да 150 метраў. Рэгулярна, праз 15—30 метраў шляху па трасе руху лунахода, а таксама пры даследаванні асобных элементаў месяцавага рэльефу (кратэраў, схілаў, каменяў) пры дапамозе спецыяльнага

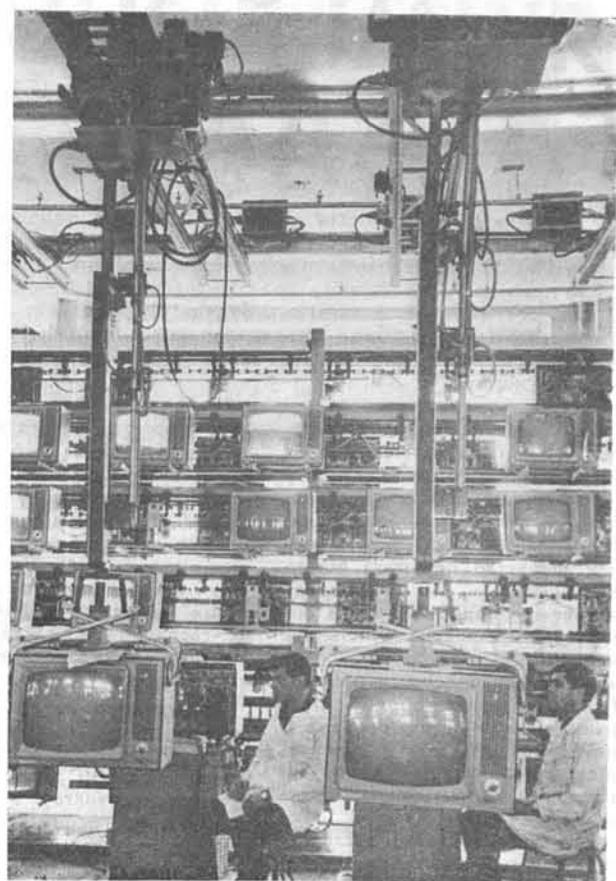
прылада праводзілася ўкараненне ў грунт конусна-лопасцевага штампла з наступным яго паваротам. Гэта быў толькі адзін са спосабаў вызначэння фізіка-механічных уласцівасцей грунту.

На адной з пляцовак лунаход, напрыклад, зрабіў серыю разваротаў, быццам лапатай зняўшы такім чынам прыкладна 10 сантыметраў грунту. Тут жа ўступіла ў работу РЫФМА — прыбор для вызначэння хімічнага саставу грунту. Цяпер у вучоных ёсць даныя не толькі аб саставе верхняга слою Месяца — рэгаліту, — але і глыбіннага.

«Лунаход-1» глядзеў і сабе пад ногі і за межы нашай Галактыкі. Рабілася гэта пры дапамозе ўстаноўленага на апарце рэнтгенаўскага тэлескопа. Гэта новы этап у развіцці пазататмасфернай астраноміі.

Цікавыя даныя для характарыстыкі патокаў сонечных і галактычных касмічных прамянёў атрыманы пры дапамозе радыёметрычнай апаратуры. Важны навуковы эксперымент — сумеснае правядзенне савецкімі і французскімі вучонымі лазернай лакацыі адлегласцей паміж Зямлёй і Месяцам. Французскі вугалковы адбальнік, устаноўлены ў прыборным адсеку «Лунахода-1», даў таксама магчымасць даследаваць уласнае вярчэнне або лабрацыю Месяца, удакладніць каардынаты асобных утварэнняў на яго паверхні.

Шлях савецкага аўтаматычнага даследчыка па Мору Даждоў працягваецца. Рубчаты след колаў лунахода працягнуўся ўжо больш чым на шэсць кіламетраў. А наперадзе — новыя метры, а значыць і новыя адкрыцці.

Гэлевізары Мінскага завода імя Леніна карыстаюцца вялікім попытам у нашай краіне. Іх блакітныя экраны свецяцца ў гарадскіх кватэрах і дамах калгаснікаў. НА ЗДЫМКУ: стэнд для выпрабавання тэлевізараў «Зорка-2». Фота А. САСІНОУСКАГА.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«Улучшать жилищные условия населения на основе дальнейшего развития жилищного строительства и повышения благоустройства жилых домов». За этой строкой из проекта Директив стоят миллионы квадратных метров жилья, тысячи новоселий в новых, красивых и удобных квартирах. Только в Белоруссии в 1971 году на жилищное строительство ассигновано свыше 262 миллионов рублей. («ШТОГОД — ТЫСЯЧЫ НАВАСЕЛЛЮ», 1 стр.).

Очередной комментарий по проекту Директив XXIV съезда КПСС на девятую пятилетку «ДЛЯ ДАБРАБЫТУ НАРОДА» помещен на 2 стр. За пятилетие намечается значительно повысить материальный и культурный уровень жизни народа.

Бурный рост крупных городов создает значительные трудности для народного хозяйства и неудобства для жителей. Каков выход? Необходимо, прежде всего, сдерживать рост крупных городов, расширять действующие предприятия путем создания заводов-дублеров в других, малых и средних городах. («ЯКІМІ БЫЦЬ ГАРАДАМ», 4 стр.).

Слово «Лявониха» уже давно потеряло свое первоначальное значение и стало символом искрометного, темпераментного характера. «Лявонихой» называется известный всему миру белорусский народный танец. Это имя носит и танцевальный коллектив Минского тракторного завода. О высоком мастерстве его участников, о популярности их выступлений рассказывается в корреспонденции «ВЫСОКАЯ АРБИТА «ЛЯВОНІХІ», 7 стр.).

Работы белорусских фотомастеров, также как минские тракторы и жодинские самосвалы, стихи Петруса Бровки и песни Игоря Лученка, знакомят людей разных стран и континентов с нашим краем, помогают лучше понять нашу советскую действительность. Итоговая фотовыставка, организованная Белорусским отделением Агентства печати Новости, вызвала большой интерес у минчан и гостей столицы («СПЫНЕНАЕ ІМГНЕННЕ», 8 стр.).

◆ Наши карэспандэнты паведамляюць ◆

НОВЫЯ ПРАФЕСІ ДЗЯРЖЫНСКА

Кожную раніцу тысячы рабочых — жыхароў раённага цэнтра Дзяржынск — становяцца да станкоў, прэсаў, паточных ліній. Прадукцыя, якую яны выпускаюць, багатая і разнастайная. Гэта новыя станкі і адрамантаваныя маторы, прыгожыя дываны і элегантныя мужчынскія кашулі... Прадпрыемствы горада выпускаюць каля 140 назваў розных прамысловых вырабаў.

Старэйшае прадпрыемства горада — Дзяржынскі механічны завод, у мінулым дробная прамысловая арцель, якая рабіла клямкі, кручкі, завесы. Цяпер гэта вялікі сучасны завод, які выпускае абсталяванне для дрэваапрацоўчай прамысловасці.

Ні адзін з раённых цэнтраў у рэспубліцы не можа параўнацца з Дзяржынскам па выпуску швейных вырабаў. Існуючы тут філіял Мінскага швейнага вытворчага аб'яднання імя Крупскай сёла года выпускае 2,5 мільёна кашуль з шарсцяных і шаўковых тканін з сінтэтычнымі валокнамі.

Далёка за межамі горада і раёна вядома прадукцыя Дзяржынскіх тэкстыльных фабрык. Пакрываўлы, дарожкі, вырабленыя на тэкстыльнай фабрыцы, карыстаюцца вялікім попытам ва ўсёй краіне.

Сённяшні Дзяржынск — горад прамысловы. А гадоў дваццаць назад тут было ўсяго некалькі невялікіх арцеляў. Тады ў раённым цэнтры жыло каля паўтары тысячы чалавек — прыкладна столькі ж, колькі цяпер рабочых у адным філіяле швейнікаў. Паступова дробныя прамысловыя арцелі пашыраліся, ператвараліся ў буй-

ныя прадпрыемствы. Менавіта так узніклі механічны завод і тэкстыльная фабрыка.

Асабліва бурна развівалася прамысловасць раённага цэнтра ў мінулым пяцігоддзі. Тут пабудаваны маторны завод і льнозавод, значна расшыраны вытворчыя магутнасці механічнага завода, тэкстыльнай фабрыкі, нанавя адбудаваны філіял № 2 Мінскага швейнага вытворчага аб'яднання імя Крупскай.

Цяпер у горадзе дванаццаць прамысловых прадпрыемстваў. Летась яны выпусцілі прадукцыі больш чым на 34,5 мільёна рублёў.

З развіццём прамысловасці мяняецца аблічча раённага цэнтра. Сучасны горад нельга параўнаць не толькі з мястэчкам Койданава, як ён называўся да 40-х гадоў, але і з Дзяржынскам першых пасляваенных год. Там, дзе яшчэ нядаўна размяшчаўся калгасны рынак, вырас новы мікрараён з пяціпавярховых будынкаў. Прыгожыя жылля дамы ўзведзены на многіх вуліцах горада. Больш багатым стала яго зялёнае ўбранне. На адной з ускраін створана штучнае возера.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

ВЫТВОРЧАСЦЮ КІРУЮЦЬ ВУЧОНЫЯ

Вучоны на вытворчасці. Гэтым у наш час ужо нікога не здзівіш. Навука ўсё больш уплывае на прамысловасць, усё больш патрэбны на заводах і фабрыках спецыялісты з салідным багажом тэарэтычных ведаў. Такую тэндэнцыю можна назіраць на многіх прадпрыемствах Барысава.

Першым у горадзе сярод

кіраўнікоў вытворчасці атрымаў вучоную ступень галоўны эканаміст шклозавода імя Дзяржынскага Уладзімір Бутэнка. Ён абараніў дысертацыю і стаў кандыдатам эканамічных навук. Неўзабаве гэту ж ступень атрымаў намеснік дырэктара завода «Чырвоны металіст» Фелікс Герштэйн. Галоўны інжынер завода пластмасавых вырабаў Юрый Бяспалаў цяпер кандыдат тэхнічных навук, а ўрач Першай баліцы Яфім Фільвінскі — медыцынскіх.

Здалі кандыдацкі мінімум у розных навукальных установах рэспублікі і зараз працуюць над дысертацыямі дырэктар шклозавода Аркадзь Гайдук, інжынер аўтарамонтага завода Анатоля Сварчэкоў, эканаміст завода аўта-транспартнага электраабсталявання Марыя Барысэнак і некаторыя іншыя спецыялісты. Грунтоўныя тэарэтычныя веды не толькі дапамагаюць ім добра кіраваць вытворчасцю, але і паспяхова шукаць новыя шляхі павышэння яе эфектыўнасці, быць эксперыментатарамі.

П. БАРОДКА.

КАБ РАДАВАЛІСЯ БАЦЬКІ

Сям'я Елісеевых, бадай, самая вялікая ў вёсцы Каменка, што на Лагойшчыне, — шэсць сыноў і чатыры дачкі ў Ядвігі Іосіфаўны і Анатоля Уладзіміравіча. Гадаваць іх даводзілася ў нялёгкае час. Самаму старэйшаму, Лёню, калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, было толькі сем гадоў. А хіба лёгчы было ў першыя пасляваенныя гады?

Дзеці ў Елісеевых раслі дужымі, змалку прывыкалі да працы. У 1955 годзе Ядвізе Елісевай Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР было прысвоена

ганаровае званне Маці-гераня.

— Затым наступіў час, — расказвае Ядвіга Іосіфаўна, — калі дзеці, нібы падушэўшыя птушаняты, пачалі пакідаць бацькоўскае гняздо. Адны падаліся вучыцца ў інстытуты, другія пайшлі служыць у армію. Цяпер пры нас застаўся толькі самы малодшы — Міша. Сёлетэ заканчвае дзесяты клас, марыць вучыцца на геолага.

Першым у сям'і атрымаў вышэйшую адукацыю, паспяхова скончыўшы інстытут фізічнай культуры, Леанід. Потым студэнткай стала Антаніна. Яна працуе цяпер настаўніцай у Мінску. Яўген мае дыплом інжынера-геолага, жыве ў Бану. Святлана скончыла два інстытуты, зараз яна інжынер-канструктар на адным з заводаў у Навазбыкаве. Малодшыя — Люся і Анатоль працуюць на мінскім прыборабудуўнічым заводзе, а Галя вучылася на медыка. Леанід — добры спартсмен. Некалькі разоў на спаборніцтвах па лыжным спорце ён заваёўваў званне чэмпіёна Беларусі, паспяхова выступаў на ўсеаюзных спаборніцтвах, быў сярэбраным прызёрам зімовай спартакіяды прафсаюзаў краіны. Апошнія гады майстар спорту СССР Л. Елісеў перадае свой вопыт і майстэрства маладым. Ён дырэктар Пleshчаніцкай спартыўнай школы.

...Паштальён часты госць у доме Елісеевых.

— Кожнае пісьмо — для бацькоў радасць, — гаворыць Ядвіга Іосіфаўна, — Для нас яны, нават стаўшы дарослымі, застаюцца дзецьмі. Мы непакоімся пра іх, «лапоцімся». І вельмі прыемна, што дзеці часцей радуюць нас, чым засмучаюць.

І. СІЛЯКА.

ЯКІМІ БЫЦЬ ГАРАДАМ

Праект Дырэктыў XXIV з'езду КПСС па пяцігадовым плане прадугледжае павелічэнне прамысловай вытворчасці ў Беларусі на 50—53 працэнты пры сярэднім росце па СССР на 42—46 працэнтаў. З развіццём прамысловасці непазбежны і далейшы рост гарадоў. А якімі яны будуць? Над гэтай праблемай з перспектывай да канца стагоддзя працуе створаны ў Мінску філіял Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута па горадабудаўніцтву.

— «Чалавек і горад», «чалавек і сістэма рассялення» — гэтыя праблемы знаходзяцца ў цэнтры ўвагі архітэктурнай навукі, — сказаў у гутарцы з карэспандэнтам АДН Інай Мухінай дырэктар інстытута Віктар Чарнышоў. — Мы падпарадкоўваем горадабудаўніцтва інтарэсам чалавека. Інстытуту належыць забяспечыць правільныя суадносіны ў развіцці буйных і малых гарадоў, стварыць сістэму пасялення, дзе б найбольш аптымальна спалучаліся розныя галіны вытворчасці і прадпрыемствы сферы абслугоўвання.

Мы яшчэ нядаўна сустрэкліся з нераўнамернасцю гаспадарчага і культурнага развіцця асобных гарадоў. У Мінску, напрыклад, сканцэнтравана больш за адну п'ятую ўсяго гарадскога насельніцтва рэспублікі. У час вайны горад быў цалкам разбураны і аднаўляўся потым імклівымі тэмпамі. Таму ў першыя гады ўзнік цэлы рад звязаных з гэтым ростам праблем. Адставала развіццё грамадскага транспарту, культурна-бытавое і камунальнае будаўніцтва не паспявала за жыллёвым. У выніку высокай канцэнтрацыі прамысловых прадпрыемстваў пагаршаліся санітарна-гігіенічныя ўмовы. Такія ж цяжкасці час ад часу ўзнікалі і ў іншых буйных гарадах, якія працягвалі бурна развівацца.

Цяпер гэту праблему горадабудаўнікі вырашаюць на прынцыпова новай аснове. Выйце паказана ў праекце Дырэктыў. Неабходна, перш за ўсё, перайсці да стрымлівання росту вялікіх гарадоў. Буйныя прамысловыя цэнтры павінны ператварацца ў гарады-сады, дзе жыхары не будуць адчуваць ніякіх шкодных уздзеянняў ад прадпрыемстваў. Новыя прадпрыемствы ў іх узводзяцца не будуць, а расшырэнне дзеючых пойдзе па лініі стварэння заводаў-дублёраў або філіялаў у іншых гарадах, якія маюць спрыяльныя ўмовы для росту.

У Беларусі падобны вопыт ужо ёсць. Дублёр Мінскага аўтазавада пабудаваны ў невялікім да гэтага гарадскім пасёлку Жодзіна. У Баранавічах створаны завод аўтамабіль-

ных агрэгатаў. Узводзяцца філіялы аўтазавада ў Асіповічах, станкабудаўнічага імя Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Мар'інай Горцы. Пры гэтым вырашаецца не толькі праблема абмежавання росту буйных гарадоў, але і ствараецца база для развіцця малых і сярэдніх, росту іх гаспадарчага патэнцыялу і павышэння ўзроўню добраўпарадкавання.

Адбудзецца далейшае збліжэнне ўмоў жыцця горада і вёскі. У Беларусі цяпер звыш дваццаці таясяч сельскіх населеных пунктаў. У пяці таясячах з іх намечана будаўніцтва прамысловых прадпрыемстваў па перапрацоўцы сельскагаспадарчай прадукцыі, культурна-бытавых устаноў, інжынерных камунікацый. Шэсцьсот найбольш буйных сёл

стануць міжгаспадарчымі цэнтрамі сельскіх раёнаў.

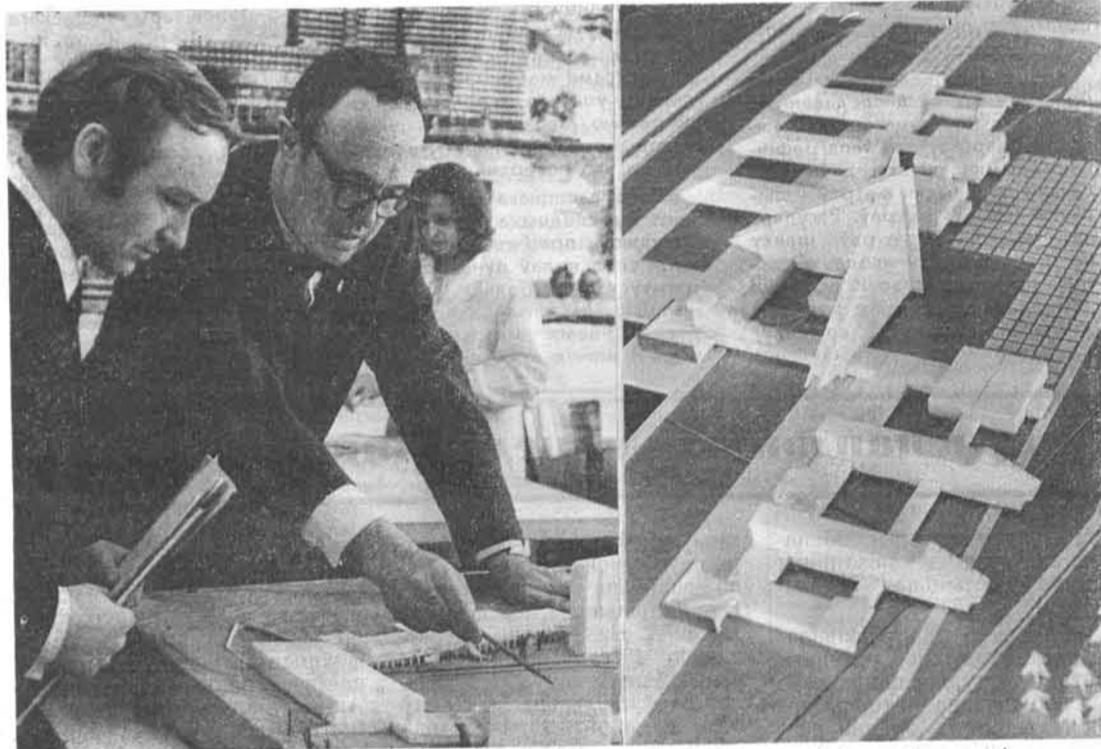
Архітэктары ў садружнасці з вучонымі-медыкамі старанна вывучаюць кліматычныя і бальнеалагічныя ўмовы ўсіх раёнаў рэспублікі. Ужо вызначаны дзесяткі пасяленняў, якім належыць развівацца як базам для розных відаў і форм санаторнага лячэння і адпачынку працоўных. Такімі цэнтрамі з'явяцца Ула, Нарач, Нясвіж, Асвея, Масты, Свір, Елізава, Слаўгарад і іншыя. Рад малых гарадоў, такіх, як Вілейка, Асіповічы, адначасова з прамысловым развіццём атрымаюць «кваліфікацыю» адміністрацыйных цэнтраў раёнаў адпачынку, а Кобрыв, Навагрудак, Слуцк ператварацца ў цэнтры рэспубліканскага турызму.

Аднак галоўным горадаўтвараючым фактарам застаецца прамысловасць. Раней лічылася, што Беларусь бедная карыснымі выкапнямі. Таму перспектыўнае развіццё гарадоў і сельскіх пасяленняў вырашалася без уліку прыродных багаццяў. Цяпер на базе месцанараджэнняў калійных солей вырас Салігорск, на базе нафтавых промыслаў — Рэчыца, Светлагорск. Наяўнасць запасаў каменнай солі побач з запасамі нафты вызначылі перспектывы Мазыра. Пачнецца бурнае развіццё пасёлка Церахоўка, паблізу якога разведаны месцанараджэнні шкляны і фармавацкіх пяскоў.

Цяперашнія малыя гарады чакае вялікая будучыня. Перспектывы такога росту можна прасачыць на прыкладзе Полацка, які мае шматвекавую гісторыю. У 1958 годзе на аснове хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці, якая там пачала развівацца, побач са старым горадам узнік яшчэ адзін — Наваполацк. Гарады зусім побач і цягнуцца адзін да аднаго. Зліццё іх мэтазгодна. У сваіх планах архітэктары ўлічылі гістарычныя, эканамічныя і прыродныя фактары. У старой частцы — унікальныя помнікі старадаўнасці, блізка размешчаны багатыя лясныя масівы, у новай — растуць жыллыя кварталы. Галоўная магістраль будучага горада працягнецца ўздоўж маляўнічых берагоў Заходняй Дзвіны, якая з'явіцца месцам адпачынку.

Наваполацк будзе забудовацца шматпавярховымі домамі. Да двухтысячнага года насельніцтва злітых гарадоў складзе 220 таясяч. Транспартная праблема ў новым горадзе вырашыцца за лік пуску першага ў рэспубліцы скораснага трамвая.

Беларускія архітэктары выявілі 43 гарады, якія маюць найбольш спрыяльныя ўмовы для перспектыўнага развіцця. Гэта Брэст, Орша, Пінск, Мазыр, Наваполацк і іншыя. Зараз у інстытуце складаюцца генеральныя планы і дэталёвыя праекты іх забудовы.

КАЛЮКТЫЎ архітэктурна-канструктарскай майстэрні № 4 Мінскпраекта вядзе распрацоўку праектаў забудовы раёна Ракаўскага шасэ, новых будынкаў інстытутаў — фізкультуры, архітэктурна-будаўнічага. **НА ЗДЫМКУ:** злева — кіраўнік майстэрні Уладзімір АФАНАСЬЕЎ з архітэктарам Гаўрыілам ФЕДАСЕЕНКАМ. Справа — макет архітэктурна-будаўнічага інстытута.

WHY SOVIET PEOPLE HELP ARABS

Igor BELAYEV,
D. Sc. (Economics)

Why does the Soviet Union help the Arabs? This question I heard repeatedly asked for quite a time in many Arab countries. People in Morocco, the UAR, Iraq and the Lebanon wish to know what prompts us, Soviet people, to work with the Arabs, to help them build industrial enterprises and, finally, to help them repel Israeli aggression. Take the British and Americans, they say, who never do anything for nothing. The West Germans are quite willing to grant loans to the Arabs, but at a high interest, in other words, at a definite profit. Without this there can, apparently, be no friendship between the Arabs and the West.

When the national-liberation revolution began in Egypt the Soviet Union was one of the first to support it. In 1955 the Egyptian Government asked Moscow to help equip the army of the young republic with arms and munition. Until then the imperialist circles, in Britain above all, did their utmost to keep Egypt backward and unable to repel the attacks of enemy forces. The Israeli aggression of

1956 and 1967 and the continuing provocations of the Israeli military show how much the Egyptian people needed Soviet military aid.

The Soviet Union helped the revolutionary government of Egypt and later an Egyptian government delegation arrived in Moscow and an agreement was reached that our country would help Egypt realize its economic projects. Thus through joint effort the laying of the foundation for Egypt's national economy was started on the banks of the Nile.

Our fraternal contacts with Syria, Iraq, the Sudan, South Yemen and other Arab countries are well known. From the very first day of Algeria's independent development the ties between our two countries have grown and strengthened. Today we hear more and more often about the development of good relations between Moscow and Tripoli. In a word, not a single

Whatever our country did it was never for gain. We do not maintain a single military base on Arab territories. There is not a single Soviet enterprise in the Arab countries similar to those of the Western firms. The Aswan hydroelectric project, built

jointly by Egyptians and Soviet specialists, has long since become a symbol of truly disinterested cooperation. Those who worked on the banks of the Nile have put up a mammoth hydroelectric station which now serves the Egyptian people.

When Israel attacked the Arabs on June 5th, 1967, our country unhesitatingly sided with the UAR, Syria and Jordan. We believed then, as we do now, that the cause of the Arab peoples is just. Loyal to its Leninist policy of aiding peoples engaged in anti-imperialist struggle, the Soviet Union is firm in its stand on the question of liquidating the perilous consequences of Israeli aggression. Our aid to Arab countries in strengthening their defences is founded precisely on this consideration. The stronger the world anti-imperialist front, the stronger will be the positions of international socialism. The fact that some Arab countries have chosen a socialist orientation is good proof that the people reject capitalism, and prefer to see their future in socialism—in socialism alone. This is by no means the notorious «export» of revolution, as certain people try to make out. Who would dare assert that the

Egyptian revolution and the Russian revolution are identical? Nevertheless we believe that the aims of the Egyptian revolution in everything that concerns the satisfaction of the people's needs, the implementation of progressive measures in foreign policy, and rejection of capitalism as a system acceptable to the UAR, merit support. In this way triumphs the solidarity of the working people the world over.

Seeing that our countries are waging a joint struggle against imperialism and aggression, it is only natural that new ideas appear of extending cooperation.

If the reader sums up everything said in this article, he will get an answer to the main question, namely — that we help the Arabs in everything that concerns the development of their national economies, in the struggle against imperialism, specifically in everything that is bound up with defence of the rights of Palestinian Arabs and a political settlement in the Middle East only because we are united by common aims in our struggle, in everything that is associated with the liberation of the world from colonialism, old or new.

НА ВЯРБЕ ГРУШЫ

РЭПЛІКА

У даўні-прадаўні час жыў на Беларусі адзін вялікі ілгун. Так ён ілгаў, так маніў, што сказаў аднойчы: на вярбе грушы растуць. З таго часу і пайшла ў народзе прымаўка. Калі, напрыклад, смяюцца над тым, хто нясе бязглуздзіцу і лухту, то гаворць: гэта ў яго на вярбе грушы растуць.

Аказваецца, ёсць прамыя нашчадкі таго брахуна. Жывуць яны ў Таронта і выдаюць «Беларускі голас». І развешваюць на вярбе такія «грушы», што проста свет не бачыў.

Вось хаця б і ў студзеньскім, 189-м нумары газеты. Напісалі: «Абкарнілі да канца». Гэта павінна азначаць, быццам у Беларусі ліквідаваны ўсе міністэрствы, за выключэннем чатырох: «шляхоў і самаходнага транспарту, бытавога абслугоўвання насельніцтва, камунальнай гаспадаркі, тэрытарыяльнае прамысловасці і грамадскае апекі». А астатнія? Няма, зніклі. «Адабраныя з-пад юрыдыцкай ўраду БССР». Прычым ілгун з «Беларускага голасу» блытае ўсе назвы. Міністэрства сацыяльнага забеспячэння ён называе міністэрствам «грамадскае апекі» (відаць ад англійскага social security), мясцовай прамысловасці — «тэрытарыяльнае» і г. д. Што ж датычыць міністэрстваў «шляхоў і самаходнага транспарту», «скупу», абароны, то іх у Беларусі няма і ніколі не было.

Што і гаварыць, вялізныя выраслі «грушы». Ніхто ў беларускага ўраду нічога не адбраў і не ліквідаваў. 27 (дваццаць сем) розных міністэрстваў уваходзяць у склад ураду БССР, і кіруюць яны ўсімі галінамі народнай гаспадаркі, замежнымі справамі, аховай здароўя, культуры, асветы і г. д. Кіруюць, між іншым, паспяхова, аб чым сведчаць выдатныя вынікі беларускай пяцігодкі. Брахуна з «Беларускага голасу» гэта добра вядома, бо яны бясконца перажоўваюць савецкія газеты, шукаючы інфармацыю для сваіх фальшывак.

У дабрадушнага балбатуна, які выдумляе на вярбе грушы, мана атрымліваецца спрытна і проста. Кожны разумее, што да чаго, і таму паблажліва пацяшаецца над ім. Брахуны ж з Таронта грубыя і наіўныя. Грубыя таму, што несусветную хлусню падносяць як абарону нашых нацыянальных інтарэсаў. А наіўныя воль па якой прычыне: спадзяюцца, што ніхто ў Канадзе не ведае пра склад беларускага ўраду — як, маўляў, не збрашы, усё роўна абыдзецца.

І дарэмна. У хлусні ж, як вядома, ногі кароткія.

Ул. ВЯГУН.

НЕТ БОЛЬШЕ ПЕСЕН О ДОЛЮШКЕ ГОРЬКОЙ

В конце декабря 1970 года в «Голасе Радзімы» была помещена анкета, в которой мы просили наших читателей ответить на несколько вопросов. Ответов пришло много. Не имея возможности опубликовать все полученные письма, мы сделали обзор их в шестом номере газеты. Такие письма-ответы продолжают поступать в редакцию. Сегодня мы предлагаем вниманию читателей одно из них, которое пришло из Аргентины.

Прошлый год не внес особых изменений в мою личную жизнь. И хотя 16 декабря мне исполнилось 75 лет, я не чувствую бремени лет. Вероятно, такому физическому и духовному состоянию способствует работа в клубе имени Максима Горького. Постоянное общение с земляками, чувство ответственности заставляют все время быть, как говорится, в хорошей спортивной форме.

1970 год был богат событиями, среди которых важнейшее, конечно, сотая годовщина со дня рождения великого вождя трудящихся, основателя Советского государства В. И. Ленина. Эту славную дату вместе с нашим клубом торжественно отмечали и другие славянские объединения. Хорошие программы были подготовлены и к 25-летию победы над фашистской Германией, и к 53-й годовщине Великого Октября. В этом нам, несомненно, помогло и то, что мы сумели достать несколько советских фильмов, среди которых был «Война и мир», особенно понравившийся зрителям.

Относительно моих личных планов на 1971 год могу сказать, что есть надежда посетить Родину весной или летом. Это будет моя вторая поездка на родную землю.

А первый раз я побывал на Родине в 1967 году. После тридцати лет разлуки встретился с родными и близкими мне людьми. Хочу от всей души поблагодарить работников Белорусского товарищества и сотрудников редакции «Голасу Радзімы» за ту помощь, которую они оказали мне в поездке в Белоруссию. Эти люди проявили такое внимание и чуткость, что я до сих пор не порываю связь с ними. Они помогли мне познакомиться с Минском, посмотреть его достопримечательности, узнать людей, которые живут и трудятся в этом городе.

Минск произвел на меня очень хорошее впечатление. Я был в этом городе в 1915 году, когда нас, молодых поволонтеров, отправляли на фронт. Мне запомнились его грязные улицы со множеством деревянных домиков. И вот спустя 52 года я увидел совершенно другой город — современный, с широкими проспектами и красивыми многоэтажными жилыми домами. Особенно поразило меня обилие зелени. Этим Минск выгодно отличается от нашего Буэнос-Айреса. Я был удивлен тем, что наши братья сумели выстроить такой город за послевоенный период.

Поразил меня и новый Слоним, который также во время войны был сильно разрушен. Казалось, я хорошо помню каждый закоулочек этого города, но многое так и не мог узнать. Да и не удивительно. На месте старого рынка теперь парк, там, где стояли торговые ряды, тоже парк. И везде множество цветов. В здании бывшей тюрьмы расположена больница. Теперь клиника, наверно, находится уже в другом месте — я видел,

что на развилке шоссе дорог в очень красивом месте начиналось строительство комплекса новой больницы.

Но больше всего меня, конечно, интересовали родные места, моя родная деревня Большая Крокотка. Все долгие годы на чужбине я помнил ее такой, какой видел последний раз: небольшие хатки, крытые соломой, грязная, зажатая с двух сторон покосившимися заборами, улица. Вспомнил и жителей деревни — тихих белорусских крестьян, которые с утра до позднего вечера трудились на своих узких полосках, а достатка в доме не имели.

Увидел же я совершенно иную картину: вместо старых, покосившихся домиков, стоят новые, крытые шифером и жестью, электрическое освещение не только в домах, но и на улице. В деревне построена школа-десятилетка, имеются фельдшерско-акушерский пункт, библиотека имени Янки Купалы, фонд которой составляет более 10 тысяч книг. Большая Крокотка входит в состав колхоза имени Дзержинского. Это очень крепкое хозяйство. Колхозники живут в достатке.

«В полном разгаре страда деревенская... Доля ты! — русская долюшка женская! Вряд ли труднее сыскать», — так писал великий русский поэт Некрасов. Эти слова вполне определяют положение белорусской крестьянки в дореволюционной Белоруссии.

Нет больше в деревне песни о долюшке горькой. Женщина-мать не поет грустных песен своему дитяти. Будит сынишку: «Проснись, соколик, солнце стоит высоко. Улыбнись, мой милый, да расти здоровый. Скоро ты пойдешь в школу. Будешь агрономом, учителем, врачом или механизатором. Будешь водить машину по широкому колхозному полю, на котором нет больше меж, где лишними стали серп и коса».

Наш народ проложил себе широкую, ясную дорогу в новую жизнь. Много трудностей испытал он на этом пути. Я видел могилу С. Царука, борца за народное дело, погибшего от рук польской полиции в 1930 году. Посетил я и братскую могилу советских бойцов и моих односельчан, погибших во время фашистской оккупации. Люди не забывают тех, кто отдал жизнь за свободу и счастье Родины — на могилах всегда живые цветы. Эти бойцы сделали все для победы над врагом.

В заключение я хочу пожелать советскому народу больших успехов в мирном строительстве.

Шлю мои наилучшие пожелания сотрудникам Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом и работникам редакции «Голасу Радзімы».

Мой горячий привет всем односельчанам. Всем людям земли желаю мира на долгие годы.

Степан ФИЛЮТОВИЧ.
Аргентина.

Сажалка ў пасёлку Сапоцкіна Гродзенскага раёна.

Фота А. ПЕРАХОДА.

глазами зарубежной прессы

О ЧЕМ ГОВОРЯТ ФАКТЫ

«КАНАДИЕН ТРИБЮН»
Торонто.

30 марта откроется XXIV съезд Коммунистической партии Советского Союза, в рядах которой насчитывается около 14 миллионов коммунистов. Одной из задач, стоящих перед этим съездом, будет подведение итогов экономического развития СССР и рассмотрение директивных установок на очередное пятилетие.

Можно уверенно сказать, не опасаясь преувеличений, что весь мир будет внимательно следить, — одни с надеждой и радостью, другие с ненавистью и настороженностью — за заседаниями съезда партии, которая руководит первым и самым передовым социалистическим государством в мире.

Не случайно в капиталистической прессе участились попытки исказить и принизить экономический прогресс в Советском Союзе.

Буржуазные экономисты всячески пытаются приуменьшить и даже очернить то, что достигнуто в Советском Союзе, выискивают признаки «замедления» темпов развития экономики в СССР, приносят систему планового ведения народного хозяйства.

Приложил к этому руку и Бернард Гверцман, правда, не экономист, а московский корреспондент газеты «Нью-Йорк

таймс». На страницах этой газеты он рассуждает о «вялости» темпов развития советской экономики, хотя сам же признает, что «показатели 1970 года отражают рост промышленного производства на 8 процентов». «Советская экономика, — пишет он, — оправилась в 1970 году от серьезного спада, пережитого в предыдущем году, однако тут же вынужден отметить, что в 1969 году промышленное производство выросло на 7 процентов.

Трудно представить себе, какие показатели Гверцман считает «невялыми». Во всяком случае, видимо, не американские: ведь экономика США в 1970 году дала ноль процентов прироста, как ни считай. В США десятки корпораций, широко применяющих компьютеры, сегодня терпят крах, и даже самое большое в мире скопление электронно-вычислительных машин — третьего и четвертого поколений — оканчивается не в состоянии вывести американскую экономику из глубокого тупика, если не употребить более сильных выражений.

«Ключевым словом в эти дни у советских экономистов стало «интенсивный», — подчеркивает Гверцман, — что означает затынуть потуже пояса и делать упор на рентабельные, сокращающие издержки методы».

Поскольку Гверцман так пе-

чется об участии «многострального советского гражданина», может создаться впечатление (на что он скорее всего и рассчитывал), что именно советскому гражданину придется «затыгивать потуже пояс». (Только Гверцман так оригинально понимает слово «интенсивный»). Но подобное «впечатление», несомненно, опровергается фактами.

В 1966—1970 годах доходы всех занятых в народном хозяйстве СССР увеличились более чем на 25 процентов, причем у работающих в промышленности они возросли на 29 процентов.

Если Гверцман действительно озабочен интересами трудящихся — что весьма маловероятно, — ему следовало бы больше побеспокоиться о рабочих в США, реальная зарплата которых сегодня меньше, чем год назад. И, конечно, ему не мешало бы упомянуть и о тех американцах, которые ходят в США совсем без работы, — ведь остается фактом, что в СССР безработных нет.

Советские люди очень серьезно относятся к своим экономическим планам, к итогам их выполнения и к недостаткам, когда они возникают. Можно смело сказать, что только в социалистической стране каждое узкое место, каждый недостаток, тормозящий дальнейший рост, внимательно изучается, с тем чтобы внести исправления в интересах народа и страны в целом.

пуска потребительских товаров на 44—48 процентов.

План на 1971—1975 годы содержит призыв к советским рабочим внести свой вклад в производство дополнительного количества товаров, на которые они могут рассчитывать. В плане отмечается, что производительность труда возрастет на 36—40 процентов и за этот счет будет получено 87—90 процентов общего прироста продукции в промышленности. Девятый пятилетний план представляется реалистическим.

нейших отраслей экономики наша страна уже идет вперед Америки, а в следующем пятилетии перегонит ее и в производстве стали, нефтепродуктов, минеральных удобрений.

В данном случае причина курьезной слепоты буржуазных журналистов не забывчивость, а результат резкой команды сверху, из Вашингтона, взявшего под свой контроль все, что пишется в американской печати о подготовке в СССР к XXIV съезду КПСС. Дирижеры антисоветской клеветнической кампании откровенно боятся, что уверенное, бескризисное, неуклонное развитие советской экономики, планомерное повышение благосостояния советских людей произведут на американцев, отчаявшихся увидеть решенными в США проблемы бедности, безработицы, социального, экономического и расового неравенства, большое впечатление. Боятся и стараются очернить.

Ф. ЗУБЦОВ.

РЕАЛИСТИЧЕСКИЕ ЦЕЛИ

«ВАШИНГТОН ПОСТ».

В опубликованном проекте Директива XXIV съезда КПСС по девятому пятилетнему плану предусмотрено, что государственные капиталовложения в сельское хозяйство составят в общей сложности 82,2 миллиарда рублей, то есть даже больше, чем предполагалось в

июле прошлого года (77,6 миллиарда).

Новый план ставит целью повысить уровень жизни советского народа и обеспечить производство большого количества товаров, предусматривает увеличение национального дохода на 37 — 40 процентов, увеличение производства средств производства на 41—45 процентов и расширение вы-

ОСЛЕПЛЕННЫЕ НЕНАВИСТЬЮ

Хотя «Ньюсунк» и «Тайм» — нью-йоркские иллюстрированные еженедельники с общим тиражом в 8 миллионов экземпляров — имеют в Москве своих корреспондентов, их читатели полмесяца ничего не могли узнать о крупнейшем событии в жизни нашей страны — опубликовании проекта Директив XXIV съезда.

Лишь в марте эти журналы опубликовали по небольшой статейке об этом событии. Обнаруживая поразительное схождение в выборе слов и выражений, еженедельники предприняли попытку очернить как нынешние достижения нашей страны, так и её перспективы.

«Тайм» и «Ньюсунк» настойчиво и неуклонно подталкивают своего читателя к таким, например, выводам: не все советские люди знакомы с ножом и вилкой, по-

тому что, мол, их в стране не хватает; детей обувают далеко не всегда — не во что; телевизоры в советских магазинах есть, но за ними надо стоять в очереди по несколько месяцев и т. д.

Нарисовав такой фон, американские еженедельники сочли, что можно привести и несколько действительных цифр девятой пятилетки, объявив их на всякий случай «скромными» и выразив сомнения в их достижимости.

Все, что могло натолкнуть читателя на нежелательные для Америки сравнения и выводы, «Ньюсунк» и «Тайм» начисто обошли: и превосходство СССР в масштабах жилищного строительства, и отсутствие безработицы, и самую передовую в мире систему социального обеспечения, и бесплатное медицинское обслуживание. Не упоминают они и о том, что по ряду важ-

ДЫВЕР САНТЫ У ЭФІРЫ

(Заканчэнне. Пачатак
у №№ 9, 10, 11).

Як бачыце, радыёстанцыя «Свабода», якая выдаецца за прыватную, у сапраўднасці стала родным домам амерыканскай разведкі. Адсюль такая празмерная любоў да гітлераўскіх паслугаю, бо пераважна большасць з іх была ў свой час звязана з фашысцкай разведкай.

Такія не падвядуць, будуць служыць верна. Як бы ні адмаўляў сваё непасрэднае дачыненне да радыёстанцыі дзярждэпартамент ЗША, але, як кажуць, шыла ў мяжу не сваёш. Колькі разоў за 16 год бачылі на чале радыёкамітэта «Свабода» высокапастаўленых урадавых чыноўнікаў. Гэтага гонару ўдастоіўся і былы памочнік дзяржаўнага сакратара па агульных пытаннях Сарджэнт. Дарэчы, у адрозненне ад іншых сваіх калегаў, ён і не рабіў сакрэту з таго, што паміж радыёстанцыяй «Свабода» і амерыканскай адміністрацыяй існуюць самыя цесныя сувязі.

«Па роду сваёй дзейнасці, — заявіў ён супрацоўнікам радыёстанцыі, — я падтрымліваю цесны кантакт з амерыканскімі кіруючымі дзеячамі, якія фармулююць і накіроўваюць знешнепалітычны курс ЗША».

Што ж патрабуюць гаспадары ад сваіх слуг, наёмных прапагандыстаў, якіх падабралі на ашкалёпках разбітага гітлераўскага карабля? Бадай, найбольш дакладна і адкрыта сфармуляваў задачы, пастаўленыя перад радыё «Свабода» зверху, той жа Жэнэ Сосін на сімпозіуме ў Прынстане: «Мы мяркуем, — сказаў ён, — што ў свой час... саветаў людзі не толькі будуць думаць аб тым, як ажыццявіць свае заповітныя мары аб міры, больш багатым жыццём, большай свабодзе самавыяўлення, — яны павінны будучы пачаць дзейнічаць».

Гэтая вытрымка ўзята з таго ж самага 56-радкавага паведамлення, змешчанага ў зборніку дакладаў сімпозіума. Праўда, услед за прыведзенай фразай ідзе агаворка, што саветы людзі, маўляў, пачнуць дзейнічаць у напрамку, паказаным ім радыё «Свабода», у выніку «хутчэй за ўсё эвалюцыйнага, чым рэвалюцыйнага, працэсу».

Наўжо паны з Вашынгтона сапраўды спадзяюцца на нейкі ўплыў сваёй прапаганды і рашылі адмовіцца ад узброенай сілы, непасрэднага ўмяшання? Вядома, не.

На думку тэарэтыкаў і практыкаў «псіхалагічнай вайны», эвалюцыйны працэс павінен падрыхтаваць рэвалюцыйны, гэта значыць непасрэднае ўмяшанне.

Сапраўдныя гаспадары радыёстанцыі «Свабода» паклапаціліся не толькі пра кірунак яе дзейнасці, але і аб грунтоўнай, дасканалай базе, каб весці «псіхалагічную вай-

ну» шырокамаштабна, выкарыстоўваючы самыя найноўшыя тэхнічныя дасягненні.

Калі 1 сакавіка 1953 года радыёстанцыя «Свабода» (тады «Вызваленне») упершыню выйшла ў эфір, то яна мела ўсяго толькі адзін перадачык магутнасцю 10 тысяч ват, размешчаны ў Лампертгейме паблізу Мюнхена. Да 1958 года ўжо былі створаны і абсталяваны па апошняму слову тэхнікі новыя радыёстанцыі ў Іспаніі і на Тайвані. У 1966 годзе ў распараджэнні радыёстанцыі «Свабода» ўжо мелася 18 радыёперадачыкаў, у тым ліку пяць з агульнай магутнасцю 1 мільён 100 тысяч ват у Палсе ля горада Барселоны (Іспанія), 8 перадачыкаў, агульнай магутнасцю 310 тысяч ват — у Лампертгейме.

Радыёстанцыя «Свабода» цяпер мае свае аддзелы ў Рыме, Нью-Йорку, Іспаніі і на Тайвані. Аднак большасць з іх 200 супрацоўнікаў, якія служаць у яе сістэме, жывуць у раёне Мюнхена — Абервізенфелда. У мадэрнізаваным будынку былога асабістага аэрапорта Гітлера размяшчаецца яе праграмны цэнтр. Такім чынам, створан магутны радыёцэнтр і даволі вялікі прапагандысцкі апарат. Як паведаміла 14 красавіка 1966 года газета «Известия», на яго ўтрыманне штогод выдаткоўваецца Дзярждэпартамент і Цэнтральным разведвальным упраўленнем ЗША звыш 25 мільёнаў заходнегерманскіх марак.

Але гэта не ўсё. Заснавальнікі радыёстанцыі «Свабода» ўлічылі, што людзі, якія займаюцца падрыхтоўкай радыёперадач, або зусім не ведаюць савецкага жыцця, або жывуць старымі ўяўленнямі. Вось чаму ў 1950 годзе ў Мюнхене быў створан так званы «Інстытут па вывучэнню СССР». Па сутнасці, гэта філіял радыёстанцыі. На яго ўскладзена задача рыхтаваць «інфармацыю» па пытаннях палітыкі, эканомікі, права, гісторыі, рэлігіі і культуры нашай краіны, выдаваць даведнікі па СССР, у тым ліку даведнік «Хто ёсць хто ў СССР».

Савецкі перыядычны друк, шматлікая і разнастайная літаратура, даведнікі, што выдаюцца ва ўсіх нашых саюзных рэспубліках, уважліва вывучаюцца «навуковымі» супрацоўнікамі інстытута.

У іх ролі галоўным чынам выступаюць нядаўнія гітлераўскія злачынцы або людзі, звязаныя з амерыканскай разведвальнай службай. Арганізатары ідэалагічных дыверсій карыстаюцца рознымі каналамі, каб толькі забяспечыць іх друкаванымі выданнямі, не інкадуюць на гэта грошай, як і ўвогуле на псіхалагічную вайну супраць Савецкага Саюза. На ўтрыманне рэарганізаванага камітэта «Свабода», у які ўваходзіць, акрамя радыёстанцыі, «Інстытут па вывучэнню СССР» і іншыя арганізацыі, Злучаныя Штаты Амерыкі штогод асігнуць 25 мільёнаў долараў.

Цяпер перадачы радыё «Свабода» вядуцца кругласутачна на 19 мовах народаў СССР. Адпаведна столькі ж створана і рэдакцый. У кожнай з іх свой аб'ект, свая сфера дзейнасці. Аб'ектам беларускай філіі, ці рэдакцыі, зразумела, з'яўляецца Беларусь.

А. СТУК.
Р. ТКАЧУК.

ЗАЙЗДРОСНЫ ЛЁС

У 1882 годзе ў адно з летніх свят у вёсцы Спудвілы (дакладней Спадвілы—так тады гаварылі) з'явіліся два незнаёмыя. Апраўта па гарадскому, у кожнага—па вялікаму скрутку паперы.

— Песні запісваюць!—з канца ў канец вёскі панеслі пачутую недзе навіну спудвільскія хлапчкі.

А вечарам незнаёмы ўжо былі на вясковым ігрышчы. Стаялі ў баку, стараючыся не перашкаджаць агульнаму вяселлю. Ціха аб нечым перагаворваліся. Гэта былі вядомыя этнографы—нястомны збіральнік народных песень Міхал Федароўскі і кампазітар-самавучка, мастак, паэт і музыкант Іаахім Трачык. У сваіх блуканнях па беларускіх вёсках яны дайшлі да вёскі Спудвілы Бераставіцкай воласці. Дайшлі — і надоўга спыніліся тут, уражаныя фальклорным багаццем, што адкрылася ім у гэтай нічым быццам не прыкметнай вёсцы.

Адна толькі Ганна Сладка пазнаёміла этнографу больш чым з дзюма сотнямі народных песень. У шматтомніку «Люд беларускі» М. Федароўскі ўспамінае аб гэтым.

...І вось мы ў Спудвілах. Гутарым з людзьмі, шукаем звесткі аб Ганне Сладка. Шкада, але нават у старэйшых жыхароў вёскі нічога пэўнага аб гэтай таленавітай спявачцы даведацца не ўдалося.

А песні? Які іх лёс?

Калі ў каго ў Спудвілах вяселле, наваселле або якая-небудзь іншая ўрачыстасць, заўсёды самая жадааная госцяй там бывае песня. І калі ўжо спеты «Касіў Ясь канюшыну», «Рябинушка», самыя найноўшыя песні, якая-небудзь са старэйшых жанчын возьме ды і пачне...

Ой, за гаем, за Дунаем,
Там дзяўчына лён збірала...

І падхопць песню жаночыя і дзявочыя галасы, медзю загучаць басы мужчын:

Там дзяўчына лён збірала,
К сырой зямлі прыпадала...

І сціхне тады шумнае застолле, і пойдучы песні, адна лепш за другую. То сумныя, то іскрыста-вясёлыя, задорныя.

Ці ж утрымаешся ад усмешкі, калі пажылыя спудвільскія дзядзькі завядуць:

Жонка мяне не злюбіла,
І за дзверы выкінула.
І за дзверы выкінула,
Рукі-ногі вывінула.

І адразу наступную:

Чые пчолы у гародзе,
А мае ў садочку.
А хто любіць далёкую,
А я суседачку!

Хто аўтар гэтых песень? Невядома. Песні народныя.

Лістаем багата выдадзеную «Анталогію беларускай народнай песні». У ёй ёсць некалькі песень, запісаных Міхалам Федароўскім і Іаахімам Трачыкам ад Ганны Сладка. Дык гэта ж тыя песні, якія і сёння спяваюць у Спудвілах! І аб дзяўчыне, што лён збірала, і пра жонку, што мужа неўзлюбіла, і аб мілай суседачку... Зайздросны лёс у народнай песні.

Міхал Федароўскі, які запісаў некалі песні спудвільскай дзяўчыны Ганны Сладка і які трыццаць год свайго жыцця аддаў збіранню і вывучэнню народнай песеннай творчасці, пісаў, што ў лепшых песнях народных, «як у люстэрку, усё жыццё беларускага народа, яго боль і радасці, яго думкі, пачуцці, схільнасці, антыпатыі, зтыка».

Ці не ў гэтай ацэнцы адна з прычын таго, што жывуць, не старэюць з гадамі народныя песні?

П. АБРАМОВІЧ.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ЗНАХОДКІ ● ЛІТАРАТУРНЫЯ ЗНАХОДКІ

НЕВЯДОМЫЯ РУКАПІСЫ XVIII СТАГОДДЗЯ

Аб беларускай літаратуры васьмнадцатага стагоддзя да нас дайшло вельмі мала звестак. Не шмат захавалася мастацкіх твораў, імён пісьменнікаў. Таму вялікую каштоўнасць маюць знаходкі, зробленыя ў рукапісных аддзелах Цэнтральнай бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай ССР і навуковай бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта кандыдатам філалагічных навук А. Малодзісам.

У неразабраных фондах знойдзена некалькі вершаў на беларускай мове, якія адносяцца да гэтага перыяду. Два з іх носяць палітычны характар і адлюстроўваюць падзеі сямігадовай руска-прускай вайны. Яны называюцца «Указ гарачы палкам расійскім» і «Праект вялікаму войску расійскаму». Невядомы аўтар высмейвае вайну дзвюх манархій. У вершах упамінаюцца Полацк, Гродна і некаторыя іншыя месцы краю.

У рукапісным зборніку пачатку XVIII стагоддзя, які, відаць, ствараўся на Навагрудчыне, выяўлены два вялікія вершы на

беларускай мове: «Танцавальны тэкст» і «Другі тэкст той жа кампазітуры».

Значную цікавасць выклікае знаходка рукапісных матэрыялаў — п'ес, інтэрмедый і арацый (практыкаванняў у арацарскім майстэрстве) на польскай мове, якія належаць выкладчыкам забельскай гімназіі К. Марашэўскаму і М. Цыцэрскаму. Гісторыкам літаратуры яны вядомыя як аўтары беларускіх п'ес «Камедыя» і «Доктар на прымусу». Гэтыя дзве п'есы былі адзінымі матэрыяламі, якія сведчаць аб іх літаратурнай творчасці. Цяпер пасля знаходак у Вільнюсе можна больш поўна ахарактарызаваць аўтараў як прадстаўнікоў класіцызму на тэрыторыі Беларусі, прагрэсіўных для свайго часу асветнікаў. Сярод выяўленых твораў — арацыя «Пчолы», трагедыя «Свабода ў няволі», «Фемістокл», «Крэз», камедыя «Шлюб уверх нагамі».

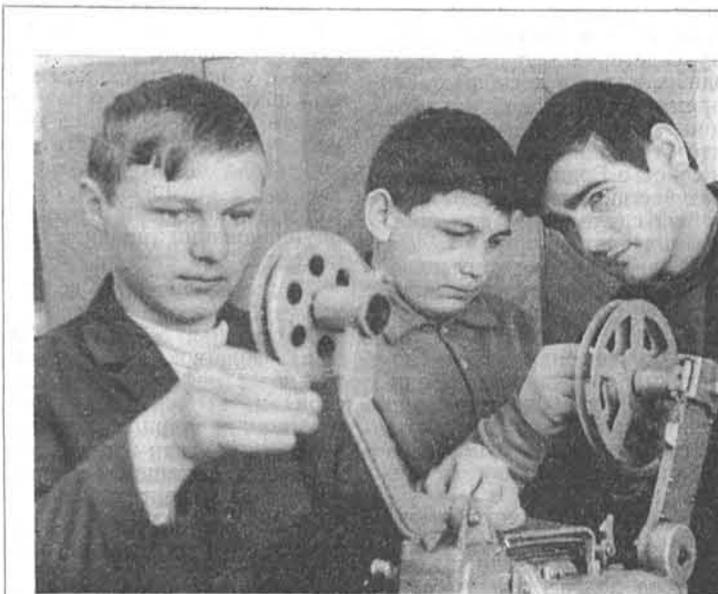
САМАЯ ВЯЛІКАЯ КНИГА

Самая вялікая руская кніга вышыней 90 і шырыней амаль 70 сантыметраў перададзена ў аддзел рэдкай кнігі Дзяржаў-

най бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна. Яна выдадзена 115 гадоў назад і змяшчае ў сабе апісанне каранацыі Аляксандра II.

Кніга цікавая не толькі сваім аб'ёмам. Галоўная яе каштоўнасць у прыгожым афармленні. На мелаваанай паперы выкананы ілюстрацыі. Яны зробленыя распаўсюджанымі ў той час спосабамі — хромалітаграфіяй, ксілаграфіяй, гравюрай на дрэве і метале. Малюнкаў у кнізе звыш пяцідзiesiąці. На іх адлюстраваны розныя падзеі шматвекавай гісторыі рускай зямлі. Аўтарамі арыгіналаў з'яўляюцца вядомыя ў сярэдзіне XIX стагоддзя мастакі-рысавальнікі. Масійныя тоўсты пераплэт упрыгожваюць вялікія бронзавыя наклады.

У бібліятэцы ёсць выданні вялікага фармату — альбомы, рэпрадукцыі, але кніга такіх памераў наступіла ўпершыню. Вядома, што гэты паліграфічны велікан выйшаў невядомым тиражом і рассылаўся толькі пэўным асобам. Устанавіць, хто быў ранейшым уладальнікам экзэмпляра, пакуль не ўдалося. Як ацэньваюць спецыялісты, гэты унікальны выдатны твор мастацтва рускіх паліграфістаў.

Пры Самойлавіцкай васьмігадовай школе Бярозаўскага раёна больш дзесяці год працуе школьны кіна-тэатр «Спадарожнік». Тут пад кіраўніцтвам выкладчыка рускай мовы Анатоля Малашчанкі вучні старэйшых класаў вывучаюць кінаапаратуру, самастойна дэманструюць фільмы. Ужо каля 90 чалавек атрымалі пасведчанне кінамеханіка. Гэты здымак зроблен у момант, калі Казімір УЛЬДЗІНОВІЧ, Юрый ГЕРМАН і Мікалай ЦІМОШЫК рыхтуюцца да паказу чарговага фільма.

Фота І. АСКІРКІ.

ПРА АРШАНСКІХ ПАДПОЛЬШЧЫКАЎ

Маскоўскі скульптар Ірына Якаўлева перапісваецца з Марыяй Караткевіч, настаўніцай 14-й Аршанскай школы, дзе вучыліся юныя падпольшчыкі: Вера Сухабольская, якая па даручэнню аршанскага падполля працавала афіцыянткай у нямецкім рэстаране. Ніна Бабура, што кіравала дыверсійнай групай на чыгуначы, Лёня Кандрацёў, сувязны Канстанціна Заслонава, і іншыя. Іх скульптурныя партрэты, створаныя Якаўлевай, ужо экспанаваліся ў выставачных залах Масквы.

Цяпер Ірына Якаўлева заканчвае скульптурную кампазіцыю братаў Вяляўскіх — герояў аршанскага падполля. Усе чатыры браты — Анатоль, Іван, Барыс і 14-гадова Канстанцін — адважна змагаліся з фашысцкімі акупантамі і загінулі.

З НОВАЙ КНІГІ ВЕРШАЎ «ЛЮБОЎ МАЯ»

Хатка на каліне

Хусцінку з красак
кашміровую
На лоб свой поплаў
не накінуў,
А салавей хацінку новую
Ужо ладкуе на каліне.
Яму не трэба гонта
звонкая:
Страхою будуць ліст
і неба.
Яго работа вельмі тонкая,
Дык матар'ял лягенькі
трэба.

Зарой і промямі
прашытыя
Яго хаціна і каліна;
Вясновай сілаю налітыя
Зямля і цёхкат салаўіны.

Вялікай еднасцю знітованы
Вясна, каліна і гняздзечка.
І я з дзівоснасцю вясноваю
Душой знітованы навечна.

Сына маці шукае

Сын з вайны не прыйшоў.
А хто сына ёй
Верне ў хату пад ліпай
густой!..
Смутае змешан з пякучай
слязінаю,
На душы палыновы настой.
Абышла паплавы
і пагорачкі,
Пералескі даўно абышла;
Ні фанерачкі, ні зорачкі
Над магілай яго
не знайшла.

Ні ў высокай траве, ні ў
сасонніку,
Ні ў дуброве яго не было...

І пайшла, і пайшла ўслед
за сонейкам,
А яно павяло, павяло
Перагрэтай грыбной
баравінаю
па імхах, па густых
верасах,
Ды сцяжынкай сухой
мурашынаю,
Ды сцяжынкай сырой
у лугах.

Праз туман, праз вятры

З ранку сіняга
Да зары вечаровай ішла,
Ні слядоў, ні елачкі
сынавай,
Ні бярозкі яна не знайшла.
Ані вестачкі там, ані
костачкі:
Косткай боль у грудзях
перасеў.
А паўмесік — малы
недаростачак—
Бег услед, бег за ёй
на расе,
Як, бывала, сыноч яе
беленькі,
Яснавокі, русявы чубок...
Пагукайце, самотны!
ельнікі!
Мо пачуе! Мо прыйдзе
здалёк!..

Мужычок трывалы

Ёсць прымаўка: авёс —
не князь,
А мужычок трывалы.
Авёс — не князь: кідайце
ў гразь,
Ён, мужычок бывалы,
І ў чарамховы халадок,
Азяблаю парой,
За дзень падскочыць на
вяршок

Над глебаю сырою;
Абмые вусікі ў расе
І вытра іх вясёлкай;
Вышэй над полем узнясе
Шумлівыя мяцёлкі;
Налье іх сонцам, і зарой,
І сілаю зямною;
Асенняй спелаю парой,
Халоднаю зімою

Накорміць смачным
кісялём,
Ці, як гавораць, журам...
Авёс мы князем не завём,
А ўсё ж авёс — фігура!
І ў чарамховы халадок
За дзень падскочыць на
вяршок
Над глебаю адталай...
Авёс — не князь. Ён —
мужычок.

Трывалы.
І бывалы!

«ДЗЕСЯЦЬ ДАРОГ ДА ЧАРОЎНАГА»

Зборнік нарысаў Валянціна Лукшы «Дзесяць дарог да чароўнага» — кніжка пра маладых майстроў літаратуры і мастацтва Беларусі, пра творчы шлях кожнага з іх.

Герояў кніжкі — паэта Рыгора Барадуліна, кампазітараў Ігара Лучанка, Кіма Цесакова, Рычарда Буцвілюскага, кінарэжысёра Ігара Дабралюбавы, спявака Валерыя Кучынскага, артыста Дзяржаўнага народнага хору Васіля Варановіча, скульптара Генадзя Мурамцава, галоўнага архітэктара Наваполацка Усевалада Ізергіна, дырыжора хору Уладзіміра Журавіча — добра ведаюць на нашай беларускай зямлі. Аўтар паказвае тыя рухаючыя сілы таленту сваіх герояў, якія вылучылі іх як творчыя індывідуальнасці, расказвае аб вялікіх магчымасцях, што адкрыла Савецкая ўлада перад кожным з іх.

Многа добрых слоў сказаў В. Лукша пра Р. Шырму, Я. Грамыку, Г. Цітовіча і многіх іншых нашых вядомых дзеячоў мастацтва, якія заўсёды гато-

вы падзяліцца творчым вопытам з моладдзю, выхваць і развіць тое арыгінальнае, самабытнае, што ідзе з самых глыбінь жыцця.

Аўтар зборніка дае разгорнутыя партрэты сваіх герояў, далучае чытача да іх духоўнага свету, перадае яму часцінку іх трывог і радасцей, пошукаў і знаходак, няўмольную прагу да новых адкрыццяў. Вельмі ўдалымі атрымаліся нарысы пра паэта Рыгора Барадуліна, кампазітара Ігара Лучанка, аўтара папулярных песень «Памяць сэрца» і «Стаяць на рэйдзе нашы брыганціны» (словы апошняй напісаў В. Лукша), пра маладога саліста Вялікага акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР, дыпламанта Міжнароднага конкурсу песні ў Сочы і лаўрэата Міжнароднага конкурсу імя П. Чайкоўскага ў Маскве Валерыя Кучынскага.

Дзесяць нарысаў Валянціна Лукшы — дзесяць цікавых, абумоўленых сучасных жыццём шляхоў да вышніх майстэрства.

В. ШЫХАНЦОУ.

«ПЕСНЯРЫ»

Гэту прыемную навіну, што прыйшла з Масквы, з Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады, у той дзень надрукавалі ўсе рэспубліканскія газеты: беларускі вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры» атрымаў вышэйшую ўзнагароду конкурсу.

Наогул, самі хлопцы, адзінаццацігадовыя ў Маскву, не спадзяваліся стаць лаўрэатамі. «Толькі пасля першага тура мы зразумелі, што можам выступіць нядрэнна, хоць цяжка было разлічваць на высокае месца сярод 500 удзельнікаў конкурсу», — успамінае адзін з удзельнікаў Леанід Тышко. І ўсё ж высокая адзнака выступлення ў Маскве не была выпадкова.

Да гэтага часу ў Беларусі не было свайго вакальна-інструментальнага ансамбля, які б мог так удала спалучыць багацце нацыянальнай народнай мелодыі з сучаснай манерай выканання. Трэба адзначыць, што малады ансамбль адразу набыў уласны творчы почырк,

свой стыль. Пспеху ў конкурсе садзейнічаў таксама ўдалы падбор рэпертуару: усе тры творы, выкананыя ў першым туры, — «Трубачы» Я. Грышмана, «Цёмная ноч» М. Багаслоўскага, «Хатынь» І. Лучанка — змястоўныя, эмацыянальныя, глыбока псіхалагічныя. У другім туры ансамбль выступіў з беларускай народнай песняй «Ой, рана на Івана» і песнямі «Ты мне вясною прыснілася» Ю. Семянякі і «Аве Марыя» В. Іванова.

Выкананне лірычных народных песень «Ой, рана на Івана», «Зорка Венера», «Ой, рэчанька, рэчанька» і іншых прынесла поспех маладому калектыву. Сёння ў рэпертуары ансамбля больш за два дзесяткі твораў. Сярод іх «Белая Русь ты мая» — тэкст песні Ул. Скарынікі, музыка кіраўніка ансамбля Ул. Мулявіна.

Над чым зараз працуюць «Песняры»? На гэта пытанне адказвае Уладзімір Мулявін:

— Мы рыхтуем новую праграму ў двух аддзяленнях.

Першае аддзяленне будзе складацца з беларускіх народных твораў. Упершыню мы выканам некалькі абрадавых песень, такіх як «Купалінка», «Ідзём, пойдзем». У другім аддзяленні зноў пакажам наш конкурсны трыпціх і некалькі новых песень на вершы Петруся Броўкі і Максіма Танка. Як толькі новая праграма будзе гатова, мы адправімся ў гастрольную паездку па Беларусі, а затым у Маскву і Ленінград.

А. ГЛІНСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: справа—кіраўнік ансамбля «Песняры», аўтар многіх музычных апрацовак і новых песень Уладзімір МУЛЯВІН; злева — у суправаджэнні вакальна-інструментальнага ансамбля спявае дыпламантка Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады Нэлі БАГУСЛАУСКАЯ.

Высокая арбіта «Лявоніхі»

У заслужанага дзеяча культуры БССР Мікалая Чысцякова, кіраўніка народнага ансамбля танца «Лявоніха» пры Палацы культуры трактарнага завода, захоўваецца незвычайная фатаграфія. Буйным планам экран тэлевізара. З яго глядзіць і ўсміхаецца гарманіст сярэдзіўчаты.

Гэта памяць аб выступленні «Лявоніхі» на Цэнтральным тэлебачанні, — тлумачыць уладальнік фатаздымка. — У той вечар нашымі гледачамі былі жыхары ўсёй краіны.

Кожнае сваё выступленне самадзейныя артысты адкрываюць «Лявоніхай». Гэтым танцам пачаў свой першы канцэрт два дзесяцігоддзі назад танцавальны гурток, у які ўваходзіла дваццаць чалавек. Цяпер у ансамблі калі ста артыстаў, якія дасягнулі вышніх прафесійнага майстэрства. Іван Церашкоў і Наталля Іванова сталі артыстамі Дзяржаўнага ансамбля народнага танца БССР. Пётр Няборскі танцуе ва Украінскім ансамблі песні і танца. У «Лявонісе» пачыналі свой творчы шлях саліст Беларускага тэатра оперы і балета заслужаны артыст БССР Яўген Паўловіч, артыст Белдзяржфілармоніі

Аляксандр Астапчык і іншыя. Але «Лявоніха» ганарыцца сваімі ветэранамі, якія заснавалі ансамбль у 1950 годзе. Сярод іх — становішчы Леанід Дамбоўскі, начальнік змены Уладзімір Колас, кантралёры Мікалай Саўчанка і Алена Радута, наладчык Уладзімір Бібікаў і многія іншыя.

Першае выступленне «Лявоніхі» за межамі Беларусі адбылося ў 1959 годзе ў горадзе Каўнасе, дзе ансамбль прыняў удзел у свядзе песні. Там самадзейны калектыв трактаразаводцаў быў прызнаны адным з лепшых і ўзнагароджаны дыпламам. Пасля гэтага ансамбль неаднаразова выступаў у Маскве, даваў канцэрты на сценах палацаў культуры і заводскіх клубаў, у Крамлёўскім тэатры. Ансамбль «Лявоніха» ўзнагароджан залатым, сярэбраным і бронзавым медалямі. Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі.

...Канцэрт ансамбля падыходзіў к канцу, калі да вялікай арэны ВДНГ СССР падкаціла машына кінахронікі. Павінна была адбіцца здымка поўнаметражнага каляровага фільма «Народныя таленты». Былі зняты на кінастужку танцы «Бульба» і

У КЛУБЕ Мінскага гадзіннікавага завода адкрыта выстаўка самадзейных мастакоў. Сюды приходзяць наведвальнікі адразу з цэхаў і канструктарскіх бюро, вытворчых аддзелаў і заводскіх кіраўніцтва, у абедзенны перапынак і пасля змены. З цікавасцю разглядаюць яны творы сваіх заводскіх жывапісцаў, графікаў, майстроў дэкаратыўнага мастацтва. Здымак зроблены ў зале, дзе экспануецца выстаўка.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

СПЫНЕНАЕ ІМГНЕННЕ

У Маскве і Нью-Йорку, Чыкага і Осака, Нью-Арлеане і Парыжы, Берліне і Канберы экспанаваліся работы беларускіх фотажурналістаў і фатографу-аматараў. Іх здымкі, таксама як мінскія трактары і жодзінскія самазвалы, вершы Петруся Броўкі і песні Ігара Лучанка, знаёмяць людзей іншых краін і кантынентаў з нашым цудоўным краем, дапамагаюць лепш зразумець савецкую рэчаіснасць.

Выстаўка мастацкай фатаграфіі, якая была арганізавана ў Мінску Беларускам аддзяленнем Агенцтва друку Навіны, падвяла вынікі плённай пяцігадовай працы многіх майстроў. 54 аўтары былі прадстаўлены тут больш як 200 работамі.

Галоўнае ў экспазіцыі — паказ нашага сучасніка, яго спраў. Кажуць, лепш раз пабачыць, чым сто разоў пачуць. Самае абрасумленнае і красамоўнае апісанне не заўсёды аказвае такое ўражанне, як па-мастацку выкананая фатаграфія, бо яна расказвае аб велічных сацыяльных і духоўных зменах у жыцці народа з дакладнасцю дакумента.

«Мэта не ў тым, — пісаў Чынгіз Айтматаў, — каб выклікаць цікавасць да свайго народа, — гэта даволі проста, — а выклікаць павагу да яго, да таго, які ён ёсць і якім яго зрабіў і робіць час».

...Трывожна гудуць званы Хатыні. Яе боль і мужнасць прайшлі праз сэрца сапраўднага мастака. Сугучнасць суровай танальнасці неба і каменных пліт стала рэквімам, ад якога слёзы падступаюць да вачэй. Серый здымкаў — «Хатынь» і «У Брэсцкай крэпасці» — на-

лежаць аднаму са старэйшых беларускіх фотамайстроў Міхаілу Ананьіну. У гэтым жа раздзеле выстаўкі — «Памяць сэрца» — прадстаўлены работы Уладзіміра Лупейкі «Вёска Касцюкі Барысаўскага раёна, год 1944», «Аднаўленне калгаса, год 1944». Нават па назвах адчуваецца іх гістарычнасць, дакладнасць. Але якую абагульняючую сілу маюць гэтыя простыя здымкі! Сялянкі са сваямі дзецьмі ля шалашу з асакі і саломы, хамут і лейцы, яны ўдалося схваць ад рабаўнікоў, — з гэтага пачыналася пасляваеннае жыццё.

Людзі не забылі пакуты і ахвяры свайго маці-Беларусі. Яны свята ўшаноўваюць памяць яе герояў. І нясуць мазольныя шурпатыя рукі каску з зямлёю роднага поля, каб насыпаць вечны курган. І ўскладаюць прыгожыя дзіўчаты бясконыя вынікі да падножжа помнікаў і абеліскаў. Фатаграфіі «Курган славы» Анатоля Каляды, «Вянок» Валянціна Ждановіча, «Гімнасцёрка сына» Вячаслава Дубінкі, «Журба» Віктара Ганчарэнкі дапамагаюць лепш зразумець усю веліч душы нашага народа, убацьчыць выток яго нязломнасці і сілы.

Шчырай любоўю да людзей, павагай да іх працы прасякнуты работы, прадстаўленыя ў раздзелах «Жыццё наша — будоўля» і «Молодзё 70-х». Фатаграфіі, якія экспануюцца тут, вельмі разнастайныя па тэматыцы, тэхніцы выканання, глыбіні пранікнення ў характары і з'явы жыцця. Захапленне грандыёзнасцю беларускіх новабудоўляў выклікаюць «Мантаж турбіны» Міхаіла Мінковіча, «Беларускі арна-

мент» Віталія Бараноўскага. Любоўю да роднай прыроды, да азэрнага краю адзначана серыя здымкаў Зінона Пазняка «Браслаўе». Гэта адзін з самых цікавых аўтараў на выстаўцы. Яго работы вызначаюцца завершанасцю, тонкім лірызмам, нейкай асаблівай адухоўленасцю. І шчэ, бадай, эпічнасцю.

Душаўная цеплыня, глыбокая павага да людзей у партрэтах «Маці» Анатоля Кудраўцава, «Гарачая прафесія» Мікалая Амельчанкі, «Герой Сацыялістычнай Працы Таццяна Зубарава» Уладзіміра Мяжвіча. Васёлія ўсміешкі глядачоў выклікаюць работы «Шыньён» Віктара Ганчарэнкі, «Ліпеньскі матыў» Міхаіла Шмерлінга. І як лепшыя ўзоры таго, што можа зрабіць улюбёны ў сваю справу чалавек з фотаапаратам, застаюцца ў памяці «Белая вейка» Генадзя Бяліцкага, «Урок танца» і каляровая серыя «Карпаты» Валянціна Ждановіча, «Зачараваны лес» Зінона Пазняка, «Карункі» Эдуарда Трапачука.

Розныя аўтары, розныя тэмы. Але ўсе разам яны даюць яскравае ўяўленне аб жыцці нашай рэспублікі, яе людзях.

разаў з брукмелю. З аднаго кавалка пальмы выкананы нераздымныя звенні ланцужка і маленькі заводны ключык, якія прымацаваны да корпуса гадзінніка.

Падобны гадзіннік — вялікая рэдкасць. Яго высока цанілі і ў Расіі і за мяжой. Вырабам драўляных гадзіннікаў з капу займаліся чатыры пакаленні Броннікавых.

страванне Буды памерам у палову чалавечага росту. Кушанскі майстар у здзіўляючым па тонкасці малюнку перадаў прыгажосць старажытнага бажства.

Раней вучоныя і не ўяўлялі, што ёсць жывапісныя партрэты Буды. Да гэтага былі вядомы толькі яго скульптуры. Б. Ставіскі і яго таварышы пры раскопках узгорка Каратэле знайшлі самае ранняе для Сярэдняй Азіі, а можа і першае ў свеце, яго жывапіснае шмацкаляровае адлюстраванне.

СПОРТ ≡ СПОРТ

«КУБАК МАРЦІНІ» — БЕЛАРУСКАЯ ФЕХТАВАЛЬШЧЫЦЫ

У Італіі на традыцыйным розыгрышы «Кубка Марціні» па фехтаванні выдатную перамогу атрымала лінчанка Алена Бялова. Яна выйграла гачаровы трафей.

СЕМЫ КРУГ ГОНАРУ

«Па шведскаму звычай адзначым поспех чэмпіёнай традыцыйнага «ура!» — аб'явіў дыктар стадыёна. 6 300 стагольмцаў, што прыйшлі на фінальны матч чэмпіянату свету па хакею з мячом, дружна прарычалі гэтак прывітанне зборнай камандзе Савецкага Саюза. Яна заваявала пачэснае званне чэмпіёнай семі раз запар.

ПЕРАМОГА У САФІ

Паспяхова выступіла савецкая каманда на зімовым лёгкаатлетycznym чэмпіянаце Еўропы, які праходзіў у сталіцы Народнай Рэспублікі Балгарыі. Ва ўпартай барацьбе са спартсменамі 23 краін нашы лёгкаатлеты заваявалі трэць усіх узнагарод — 23 медалі! З іх 8 залатых, 9 сярэбраных, 6 бронзавых.

ГУМАР

Сын прынёс са школы новую кніжку.

— Гэта прэмія, мама, — сказаў ён.

— Прэмія за што, дарагі?

— Нам задалі пытанне: колькі ног у страуса? Я сказаў — тры.

— Але ж у страуса дзве нагі!

— Так, але ўсе астатнія сказалі, што чатыры.

*

Фермер: Гэй, хлопчык, што ты робіш на дрэве?

Хлопчык: Ведаець, сэр, адзін з вашых яблыкаў упаў, і я хацеў павесіць яго зноў.

*

Сябар мастака: Як рэалістычна! У мяне проста слінкі цякуць!

Мастак: Ад заходу сонца ў цябе слінкі цякуць?

Сябар мастака: Божа мой, я ж падумаў, гэта лечня!

*

Адзін псіхолаг заявіў, што на яго думку, любая дзіўная можа выйсці замуж за любога мужчыну, за якога пажадае, калі будзе паўтараць яму дастаткова часта словы: «Які ты выдатны чалавек!».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 370.

ГАДЗІННІК З ДРЭВА

Унікальны кішэнны гадзіннік захоўваецца ў Дзяржаўным музеі этнаграфіі народаў СССР. Зроблены цалкам з дрэва, ён з'яўляецца вынікам здзіўляючай вынаходлівасці і майстэрства. Яго стварыў больш за

сто гадоў назад вяцкі саматужнік-адзіночка М. Броннікаў.

Майстар умела выкарыстаў уласцівае розных парод дрэва. Корпус гадзінніка, футарал і цыферблат ён выканаў з цвёрдага бярозавага наросту — капу. Найдрабнейшыя колцы і іншыя дэталі механізма вырабіў з пальмы, тонкую пруткую спружыну — з загартаванага бамбуку, фігурныя стрэлкі вы-

гліны. Адбылася прыродная кансервацыя каштоўных помнікаў культуры старажытных народаў.

Аднойчы вучоныя звярнулі ўвагу на вялікі кавалак тынкоўкі, які адваліўся і ляжаў у кутку летняй тэрасы падземнага манастыра. Археологі замацавалі яго спецыяльным саставам і пачалі есцэрожна зачышчаць. На наступны дзень кіраўнік экспедыцыі Б. Ставіскі абвясціў аб надзвычайнай знаходцы. З кавалка тынкоўкі глядзела шмацкаляровае адлю-

СКАРБ ПАДЗЕМНАГА МАНАСТЫРА

Тэрмез, старажытны горад у сярэднім цячэнні Аму-Дар'і, вось ужо многа год прыцягвае ўвагу археолагаў як адзін з цэнтраў Кушанскага царства, што даўно знікла. Руіны замкаў і гарадзішчаў, грабніцы і мінарэты цяпер пахаваны пад многаметровым пластам пяску і